

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

**NACIONALNI PLAN ZA PRAVA DJECE U REPUBLICI HRVATSKOJ
ZA RAZDOBLJE OD 2022. DO 2026. GODINE**

Zagreb, travanj 2022.

Sadržaj

PREDGOVOR.....	3
1. UVOD	4
2. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA.....	7
3. OPIS SREDNJOROČNIH RAZVOJNIH POTREBA I RAZVOJNIH POTENCIJALA	7
1. Suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti djece	7
2. Zaštita djece od svih oblika nasilja	10
3. Sudjelovanje djece u odlučivanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini i u školskim aktivnostima.....	13
4. Sustavna potpora za djecu u digitalnom okruženju.....	15
5. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe u postupcima koji se odnose na djecu.....	17
SWOT analiza	20
4. USKLAĐENOST S NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM, SEKTORSKIM I VIŠESEKTORSKIM STRATEGIJAMA	22
Nacionalni zakonodavni okvir za donošenje Nacionalnog plana	26
Međunarodni dokumenti	27
5. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU ...	29
6. POPIS POSEBNIH CILJEVA I KLJUČNIH POKAZATELJA ISHODA, OPIS PRIPADAJUĆIH MJERA ZA PROVEDBU	32
7. INDIKATIVNI FINACIJSKI OKVIR.....	40
8. OKVIR ZA PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I VREDNOVANJE	41
Okvir za praćenje i izvještavanje	41
Okvir za vrednovanje.....	42
9. PRILOZI.....	43
PRILOG 1. Analiza stanja za izradu Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj	43
PRILOG 2. Predložak za izradu Nacionalnog plana	76

PREDGOVOR

Nacionalni plan za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine nastavlja kreirati politiku zaštite prava djece, s ciljem osiguranja uvjeta zaštite prava svakog djeteta bez iznimke i davanja prednosti najboljem interesu svakog djeteta. Promiče cjelovito unaprjeđenje zaštite prava djece kroz zajedničko djelovanje cjelokupnog sustava i svih dionika koji sudjeluju u izmjeni i prilagodbi postojećih zakona i akata, u okviru međuresorne suradnje. Stoga aktivnu ulogu imaju svi čimbenici koji pridonose zaštiti prava djeteta, a koji zajedno omogućuju optimalan razvoj djeteta. Očekivani ishodi postavljenih posebnih ciljeva i mjera se očekuju u vidu suzbijanja diskriminacije i socijalne isključenosti djece, s naglaskom na zaštiti mentalnog zdravlja djece te davanju podrške roditeljima kod podizanja djece u otežanim okolnostima. Također se postavljaju mjere za zaštitu djece od svih vrsta nasilja, koje ugrožava socijalni razvoj i integritet djeteta, te se ističe važnost unaprjeđenja sustava za eliminaciju svih oblika nasilja nad djecom, počev od tjelesnog, psihičkog i seksualnog zlostavljanja, nasilja u obitelji, ali i nasilja među vršnjacima te nasilja u digitalnoj sferi. Postavljenim i provedivim mjerama očekuju se ishodi u poticanju većeg sudjelovanja djece u odlučivanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, čime ih se smatra aktivnim dionicima društvenih procesa u okviru kojih izražavaju pravo na slobodno izražavanje svog mišljenja o svim pitanjima koja se na njih odnose. Djeci će se kroz postavljene mjere pružiti sustavna potpora u digitalnom okruženju s kojim djeca sve ranije dolaze u doticaj, a uz razvoj medijske pismenosti korištenje digitalne tehnologije može imati pozitivne učinke na razvoj djece. U slučajevima u kojima su djeca uključena u sudske postupke i imaju bilo kakav dodir sa zakonima, pravosuđe prilagođeno djeci je smjernica postupanja u postupcima koji se odnose na djecu.

1. UVOD

Vlada Republike Hrvatske donijela je posebnu odluku kojom se na temelju notifikacije o sukcesiji od bivše države, Republika Hrvatska smatra strankom Konvencije o pravima djeteta Ujedinjenih naroda od dana osamostaljenja, tj. od 8. listopada 1991. godine. Prema Konvenciji UN-a o pravima djeteta (u daljnjem tekstu: Konvencija), dijete je osoba do 18. godine života. Kao stranka Konvencije, Republika Hrvatska je preuzela obvezu osiguranja i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, a od 1991. godine do danas može se vidjeti značajan napredak u obvezi osiguranja i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i značajan napredak na području zaštite prava djece i politike na području zakonodavstva, akata strateškog planiranja i drugih aktivnosti na svim područjima značajnima za život djece. Ratificiranjem Konvencije, Republika Hrvatska se obvezala usklađivati nacionalno zakonodavstvo i praksu sukladno odredbama međunarodnih ugovora, smjernica i deklaracija iz područja zaštite prava djece. U skladu s time, zaštita prava djece zajamčena su Ustavom Republike Hrvatske.

Vlada Republike Hrvatske je od 1999. godine u kontinuitetu donosila akte strateškog planiranja za zaštitu i promicanje prava djeteta: Nacionalni program djelovanja za djecu u Republici Hrvatskoj za razdoblje 1999. do 2005. godine; Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine; Prioritetne aktivnosti za dobrobit djece od 2003. do 2005. godine s ciljem definiranja provedbe Konvenciju o pravima djeteta; Nacionalnu strategiju za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Vlada RH je donijela Odluku o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2021. do 2026. godine, klasa: 022-03/21-04/31, urbroj: 50301-04/04-21-3 od 11. veljače 2021. godine, kojom se zadužuje Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike da izradi srednjoročni akt strateškog planiranja. Nacionalnim planom za prava djece za razdoblje od 2022. do 2026. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni plan) nastavlja se kreirati i provoditi politike za unaprjeđenje prava djece. Nacionalni plan obuhvaća i javne politike ostalih sektora koji su u uskoj interakciji s pravima djeteta, te određuje ključne ciljeve i mehanizme za provedbu postavljenih strateških ciljeva. Donosi se sa svrhom daljnjeg promicanja prava djeteta i unapređenja zaštite prava djece u Republici Hrvatskoj, kroz provedbu međunarodnih i nacionalnih standarda na području prava djece, kroz cjeloviti i integrativni pristup pravima djece.

Nacionalni plan usklađen je s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine (u daljnjem tekstu: NRS 2030) kao hijerarhijski najvišim aktom strateškog planiranja, odnosno oblikovanja i provedbe razvojnih politika Republike Hrvatske. Za izradu ovog Nacionalnog plana značajan je Razvojni smjer 1. *Održivo gospodarstvo i društvo*, Strateški cilj 3. *Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom* i Razvojni smjer 2. *Jačanje otpornosti na krize*, Strateški cilj 5. *Zdrav, aktivan i kvalitetan život*.

Programom Vlade Republike Hrvatske 2020. – 2024. istaknuto je jačanje socijalnih prava djece i zaštita djece od nasilja, unapređenje sustava odgoja i obrazovanja, kao važni elementi čija će

provedba doprinijeti poboljšanju položaja djece i stvoriti preduvjete za uspjeh demografske revitalizacije Republike Hrvatske.

Nacionalni plan usklađen je s drugim nacionalnim planovima za isto ili slično vremensko razdoblje čiji su ciljevi direktno ili indirektno povezani s ciljevima ovoga Nacionalnoga plana, a što je detaljnije objašnjeno u prilogu: Analiza stanja za izradu Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: Analiza).

Radi unaprjeđenja prava djece u RH ističe se osnutak dvaju tijela s različitim mandatom, koja u fokusu imaju djecu: Ured pravobranitelja za djecu i Vijeće za djecu.

Vijeće za djecu je savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske, osnovano 1998. godine sa zadaćom praćenja ostvarivanja ciljeva nacionalnog strateškog dokumenta koji se odnosi na prava i zaštitu djece, praćenje primjene Konvencije o pravima djeteta i drugih preuzetih međunarodnih dokumenata, praćenje primjene postojećih nacionalnih propisa koji se odnose na djecu te u skladu s tim, predlaganje Vladi RH mjera za unapređenje rada u tijelima koja u svojoj nadležnosti imaju poslove u vezi zaštite djece i ostvarivanja njihovih prava, kao i za unapređenje zakonske regulative u području zaštite djece i ostvarivanju njihovih prava.

Ured pravobranitelja za djecu koji je osnovan 2003. godine s temeljnom zadaćom da štiti, prati i promiče prava i interese djece temeljem Ustava Republike Hrvatske, međunarodnih ugovora i nacionalnih zakona.

Politiku prema djeci u Republici Hrvatskoj, osim zakonodavnih i strateških dokumenata, čine i različite aktivnosti koje tijela državne uprave, tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, ustanove s javnim ovlastima i organizacije civilnog društva provode na području obrazovanja, kulture, socijalne skrbi, zdravlja, pravosuđa i svim drugim područjima kojima se poboljšava kvaliteta života djece i razvijaju puni potencijali djece.

U svrhu izrade ovog Nacionalnog plana, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, osnovalo je Radnu skupinu u kojoj sudjeluju predstavnici tijela državne uprave, predstavnici jedinica područne i lokalne samouprave, akademske zajednice i organizacija civilnog društva te predstavnik djece. Metoda izrade Nacionalnog plana je participativna, odnosno u njezinu izradu uključen je široki krug mjerodavnih i zainteresiranih dionika, čime je omogućen usklađen i koordiniran pristup u daljnjem unaprjeđenju prava djece.

Od relevantnih međunarodnih dokumenata, posebno se ističe Konvencija UN-a o pravima djeteta, Strategija Europske unije o pravima djeteta 2021.-2024. (u daljnjem tekstu: Strategija EU) te Europsko jamstvo za djecu, dok su svi ostali relevantni dokumenti navedeni u prilogu: Analiza. Nacionalni plan se dodatno usklađuje i s UN Agendom 2030 i ciljevima održivog razvoja, te stoga predstavlja cjeloviti praktični okvir za potvrđivanje najviših međunarodnih standarda, kao i postizanje daljnjeg napretka za promicanje i zaštitu prava djece.

Pandemija bolesti COVID-19, iako nije predstavljala ozbiljnu zdravstvenu ugrozu za djecu, značajno je utjecala na promjene u životu djece, poremetila je svakodnevicu djeteta, a u nekim slučajevima i društvenu podršku. Djeca predškolske dobi nisu kontinuirano mogla pohađati dječji vrtić, a djeca školske dobi dio trajanja pandemije su nastavu pratila putem interneta ili

televizijskog programa. Dodatno su, zbog izolacije, djeca više vremena provodila na internetu, što je moglo dovesti do veće izloženosti opasnostima na internetu i onoga što nosi dulji boravak na internetu. Djeca su također bila izolirana od bliskih osoba iz šire obitelji te vršnjaka i prijatelja, bila su onemogućena u kontinuiranom bavljenju sportskim, rekreativnim, umjetničkim i kulturnim aktivnostima. Morala su se naviknuti na provođenje više vremena u krugu obitelji, što je za neku djecu, koja odrastaju u narušenim obiteljskim odnosima, moglo značiti i da su bila izložena nasilju ili su trpjela nasilje. U slučajevima kada roditelji žive odvojeno, dio djece nije imao redovne kontakte s roditeljem s kojim ne stanuje, kako zbog novonastalih okolnosti zatvaranja - propisanih mjera socijalnog distanciranja, tako i zbog zloupotreba od strane roditelja s kojim stanuju, a koji je situaciju iskoristio/la za onemogućavanje kontakata djeteta i drugog roditelja.

Sama pandemija utjecala je i na neke situacije u kojima su se i prije nalazila djeca i obitelji inače ranjivi zbog socio-ekonomske isključenosti, te na one koji stanuju u lošijim uvjetima i spadaju u posebno rizične skupine. U dokumentu 'Zaštita djece tijekom pandemije Covid-19 virusa'¹ stoji kako pandemija Covid-19 ima društveno-ekološki utjecaj na život djece i to na sljedeće načine: otežan ili ograničen pristup osnovnim uslugama; ograničen pristup uslugama podrške u zajednici, obrazovanju i prostorima za igru; razdvajanje članova obitelji; smanjen pristup društvenoj podršci; problemi s kojima se susreću njegovatelji; povećan rizik od nasilja u obitelji; povećan rizik od nasilja nad djecom, zanemarivanja, zlostavljanja, psihološkog zanemarivanja, kao negativni učinci na razvoj djeteta; utjecaj na svakodnevni život u vidu otežanog održavanja obiteljskih veza i podrške te straha od obolijevanja; stigmatiziranje određenih etničkih skupina. Također su djeca iz alternativne skrbi imala za vrijeme pandemije smanjene kontakte s roditeljima ili su im kontakti bili u potpunosti onemogućeni na neko vrijeme. Sve navedeno utjecalo je na mentalno zdravlje djece. Istraživanja su pokazala visoku razinu zabrinutosti djece koja ukazuju na rizik za razvoj anksioznosti, depresivnosti i agresivnosti. U navedenom dokumentu se navodi kako su djeca pokazuju uznemirenost zbog smrti, bolesti, odvajanja od voljenih članova obitelji ili straha od obolijevanja, dok mjere karantene mogu stvoriti strah i paniku u zajednici, što utječe i na djecu koja ne razumiju u potpunosti što se događa. Svi pokazatelji subjektivne dobrobiti još su nepovoljniji kod učenika koji su dodatno pretrpjeli i stres i štetu zbog potresa.

---

¹ Savez za zaštitu djece u humanitarnim akcijama: 'Zaštita djece tijekom pandemije Covid-19 virusa', dostupno na web stranici UNICEF Hrvatska (na engleskom: The Alliance for Child Protection in Humanitarian Action: *Technical note: Protection of Children during the Coronavirus Pandemic*)

2. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Republika Hrvatska 2026. godine je socijalno uključiva država u kojoj su dječja prava temelj ljudskih prava i temelj izgradnje svakog naprednog društva. Republika Hrvatska osigurava sveobuhvatnu zaštitu prava djece, promiče prava djece te omogućava jednake prilike za svu djecu u svim područjima.

3. OPIS SREDNJOROČNIH RAZVOJNIH POTREBA I RAZVOJNIH POTENCIJALA

Upravno područje djece i obitelji analitički je razrađeno u Prilogu: Analiza, prema relevantnim programskim područjima – područjima intervencije, kako slijedi:

1. Jednake mogućnosti za svu djecu - suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti;
2. Život djece bez nasilja - zaštita djece od svih oblika nasilja i zlostavljanja;
3. Sudjelovanje djece u odlučivanju u svim područjima koja se odnose na njihov život-pravo na sudjelovanje sve djece;
4. Odrastanje djece u digitalnom okruženju - osiguranje potpunog i sigurnog digitalnog okruženja za svu djecu;
5. Zaštita djece u pravosudnim postupcima - pravosuđe naklonjeno djeci.

Srednjoročne razvojne potrebe i potencijali prikazuju cilj Nacionalnog plana u unaprjeđenju javnih politika za zaštitu i promicanje prava djeteta u više sfera. U skladu s rezultatima analiziranih područja intervencije, definirano je pet posebnih ciljeva:

1. Suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti djece;
2. Zaštita djece od svih oblika nasilja;
3. Sudjelovanje djece u odlučivanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini;
4. Sustavna potpora za djecu u digitalnom okruženju;
5. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe u postupcima koji se odnose na djecu.

Unutar definiranih posebnih ciljeva određeni su pripadajući pokazatelji ishoda, a koji odgovaraju Razvojnim smjerovima NRS-a 2030. Razrađeni su u nastavku.

1. Suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti djece

U Republici Hrvatskoj su socijalna pravda i vladavina prava među najvišim vrednotama ustavnog poretka. U okviru područja socijalne skrbi, provode se javne politike i mjere radi pružanja djeci jednakih mogućnosti, što podrazumijeva rad na suzbijanju diskriminacije te zaštitu djece od socijalne isključenosti. Djeca u riziku od socijalne isključenosti imaju otežan

pristup osnovnim uslugama, kao što su rani odgoj i obrazovanje, kvalitetni uvjeti stanovanja, kvalitetna prehrana te im je potrebna podrška i zaštita.

U međuresornoj suradnji radi se posebice na zaštiti prava djece koja žive u uvjetima siromaštva, djece s teškoćama u razvoju, djece žrtava manipulacije i psihičkog nasilja u postupku razvoda braka, djece koja žive s kronično bolesnim roditeljima ili roditeljima s poteškoćama mentalnog zdravlja, djece čiji su roditelji u zatvoru i djece pripadnika nacionalnih manjina. Radi se na razvoju javnih politika za povećanje pristupačnosti visokokvalitetnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu, što pridonosi i osiguranju standarda kvalitete i resursa za podršku djeci izloženoj riziku socijalne isključenosti. Stoga je važan pristup sustavu rane intervencije. Kako se navodi u dokumentu Europske komisije² iako se rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti djece u EU smanjio između 2014. i 2019., gotovo svako četvrto dijete još uvijek je izloženo. Utjecaj pandemije Covid-19 i socio-ekonomske posljedice vjerojatno će imati veći utjecaj na djecu iz kućanstava s niskim prihodima.

Potrebno je posebno raditi na pojačanoj zaštiti mentalnog zdravlja djece. Svjetska zdravstvena organizacija definirala je mentalno zdravlje kao stanje dobrobiti u kojem pojedinac ostvaruje svoje potencijale, može se nositi s normalnim životnim stresom, može raditi produktivno i plodno te je sposoban pridonositi zajednici. „Zdravlje predstavlja kompletno fizičko, mentalno i socijalno blagostanje, a ne samo odsustvo bolesti i nemoći.“ (WHO; 2001). Nedostatak znanja, neupućenost, stigma i diskriminacija često su razlog zbog kojeg se na probleme mentalnog zdravlja gleda drukčije u usporedbi s problemima tjelesnog zdravlja. Stigma i neznanje smanjuju šansu da osoba potraži pomoć, ali i šansu da joj potrebnu pomoć pruže pojedinci i stručnjaci u zajednici.

Tijekom pandemije i raznih mjera koje su utjecale na život kako odraslih, tako i djece, prepoznata je potreba da se javnost senzibilizira i dodatno educira o aspektu sveukupnog zdravlja. Problemi mentalnog zdravlja prisutni su kod djece i mladih kao i kod odraslih, posebno depresija, anksioznost, zloraba alkohola i droga. Poznato je da se prvi znakovi teškoća i problema s mentalnim zdravljem javljaju najčešće upravo u dječjoj i adolescentskoj dobi i imaju značajan utjecaj na njihove živote kako u mlađoj, tako i u odrasloj dobi, posebno ako ne dobiju potreban tretman. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, prije početka pandemije Covid-19, 10–20% djece i mladih globalno imalo je neki psihički poremećaj. Polovica svih mentalnih poremećaja počinje prije 14. godine, a tri četvrtine do sredine 20-ih godina. Samo 20% djece koja imaju psihičke teškoće dobije potrebnu stručnu pomoć i tretman. Potrebno je znatno unaprijediti prepoznavanje psihičkih teškoća djece i olakšati dostupnost usluga za zaštitu mentalnog zdravlja djece. Također je nužno djelovati preventivno i jačati psihičku otpornost djece, kao i mentalnozdravstvenu pismenost djece i odraslih koji o njima skrbe. Teme iz područja mentalnozdravstvene pismenosti potrebno je uključiti u kurikulume na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava. U skladu s time, radit će se na osiguravanju sustavne podrške kod unaprjeđenja kvalitete života djece i njihove

---

² European Commission, Commission Staff Working Document, Accompanying the document 'Proposal for a Council Recommendation establishing a European Child Guarantee', COM(2021) 137 final, Brussels, 24.3.2021.

sigurnosti, kako bi rasla i razvijala se u sigurnom i stabilnom okruženju, u skladu sa strateškim ciljevima iz NRS 2030.

U okviru projekta „Kako smo? Život u Hrvatskoj u doba korone“, kojega provodi Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, provedeno je istraživanje o psihičkom zdravlju djece za vrijeme pandemije bolesti Covid-19 i potresa te se pokazalo kako djeca u tim okolnostima osjećaju neizvjesnost i nesigurnost, strah i zabrinutost, ljutnju i frustraciju.

Strah kao obilježje ove pandemije, uz zabrinutost i doživljaj stresa, normalni su odgovori na novonastalu situaciju, uz konstantnu suočenost s neizvjesnosti od „novog nepoznatog“. Čimbenik rizika za nastanak mentalnih poremećaja u početku novonastale situacije bila je karantena ili zatvaranje, socijalno distanciranje, a također i strah od zaraze, liječenje oboljelih članova obitelji, stres od novih uvjeta školovanja, neizvjesna budućnost. Socijalna distanca, školovanje od kuće uz online nastavu, smanjenje socijalnih kontakata, nedovoljna tjelesna aktivnost, promjena dnevne rutine, stavljaju svakodnevno na ispit sposobnosti djece da se prilagode u vrlo kratkom vremenskom razdoblju, što sa sobom vuče i posljedice po mentalno zdravlje.

Akcijskim planom unaprjeđenja sustava socijalne skrbi, koji je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike objavilo u rujnu 2021., obuhvaća, uz ostalo, preustroj ustanova socijalne skrbi izmjene te razvoj usluga u zajednici. Unaprjeđenje sustava zahtjeva i promjene zakonskog uređenja.

Obiteljski centri, sada ustrojeni kao Podružnice Centra za socijalnu skrb, navedenim promjenama ustrojiti će se kao zasebna javna ustanova socijalne skrbi. Obiteljski centar u okviru svoje djelatnosti obavlja, uz ostalo, poslove savjetodavnog i preventivnog rada i druge stručne poslove koji se odnose na: savjetovanje u vezi braka, roditeljstva, obiteljskih i partnerskih odnosa; poticanje odgovornog roditeljstva i obiteljske solidarnosti; potporu roditeljima u ispunjavanju prava, dužnosti i odgovornosti u odgoju i obrazovanju, poticanje i razvoj programa rada u zajednici koji su potpora roditeljima, obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama.

Jednako tako važno je djelovanje organizacija civilnog društva na ovom području. Tako se, temeljem Sporazuma o suradnji za razdoblje 2017.-2021., između Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike i Ured UNICEF-a za Hrvatsku, provodio program „Za snažniju obitelj“ s ciljem zaštite i promicanja prava djece i potpore obitelji i unaprjeđenja međuresorne suradnje između sustava socijalne skrbi, zdravstva, odgoja i obrazovanja, unutarnjih poslova i pravosuđa, kroz tri područja: 1. Unaprjeđenje usluga obiteljima u riziku od izdvajanja djece, 2. Jačanje roditeljskih kompetencija i podrška odgovornom roditeljstvu, 3. Podrška udomiteljima za djecu, promicanje udomiteljstva i deinstitucionalizacije djece.

Strukovna Udruga Rastimo zajedno, razvila je Program „Rastimo zajedno“, koji obuhvaća više različitih programa (za opću populaciju roditelja najmlađe djece - predškolske dobi, za roditelje iz socijalno osjetljivih skupina, za roditelje najmlađe djece, djece s teškoćama u razvoju i roditeljima u zahtjevnijim okolnostima te programa podrške očevima u situacijama kada

roditelji ne žive zajedno). Edukaciju za provedbu ovih programa prošli su stručni radnici Obiteljskih centara. Ovime je krajnjim korisnicima omogućen pristup evaluiranim i standardiziranim uslugama stručne podrške roditeljstvu u svakom obiteljskom centru od strane dodatno educiranih stručnih djelatnika.

Radi održavanja mentalnog zdravlja, podržava se poticanje djece na svakodnevno bavljenje tjelesnom aktivnosti, kako kroz sustav odgoja i obrazovanja tako i kroz izvaninstitucionalni način bavljenja sportom. Povećanjem broja sportskih programa i povećanjem broja djece uključene u rekreativno bavljenje sportom, potiču se i stvaraju bolji uvjeti za redovito bavljenje sportom radi poboljšanja zdravlja, tjelesnog i mentalnog, i stjecanja zdravih životnih navika. U provedbi ovog cilja posebno je važno osiguranje dostupnosti sportskim aktivnostima ranjivim skupinama djece iz materijalno ugroženih obitelji. Sport potiče psihološki i socijalni razvoj djece i uči ih vještinama koje se mogu primjenjivati i izvan terena ili dvorane, primjerice samokontroli, upravljanju emocijama, efikasnom suočavanju s preprekama i timskom radu.

Ministarstvo kulture i medija provodi godišnje javne pozive Ruksak (pun) kulture i Poticanje razvoja publike u kulturi, koji u velikoj mjeri pridonose ostvarenju prioriteta razvoja javnih politika za promicanje jednakih mogućnosti za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, a čime se pridonosi i radu na eliminaciji nasilja nad djecom. Dodatno je Ministarstvo kulture i medija uključeno u provođenje mjera predviđenih u okviru Nacionalnog plana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti od 2021. do 2027. godine, kao nositelj mjere 'Osiguranje jednakosti pristupa i sudjelovanja ranjivih skupina u kulturi te unaprjeđenje medijske pismenosti', te kao sunositelj mjere 'Poboljšanje i dostupnost besplatnih programa usmjerenih socijalnom uključivanju djece i obitelji u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.'

Ministarstvo unutarnjih poslova potiče lokalne samouprave za osnivanje vijeća za prevenciju kriminaliteta, koja podižu sigurnost i kvalitetu življenja u lokalnoj zajednici. Tim partnerskim tijelima provode se preventivne aktivnosti u cilju sprečavanja štetnih ponašanja građana u lokalnoj zajednici, čime se podiže ukupna kvaliteta života u zajednici, kroz zastupljenost subjekata lokalne zajednice, predstavnika državnih institucija, udruga civilnog društva itd. Suradnja između policije, građana i lokalne zajednice od vitalne je važnosti za cjelokupno stanje sigurnosti zajednice, vodi ka suzbijanju diskriminacije i socijalne isključenosti djece kroz aktivnosti u lokalnoj zajednici.

2. Zaštita djece od svih oblika nasilja

Zakonodavni i strateški okviri postavljaju temelj za nacionalni pristup eliminaciji nasilja nad djecom, što je kršenje prava djeteta jer ugrožava socijalni razvoj i integritet djeteta. Ukazuje se na važnost unaprjeđenja sustava za kontinuirani rad na eliminaciji svih oblika nasilja nad djecom, počev od tjelesnog, psihičkog i seksualnog zlostavljanja, nasilja u obitelji, ali i nasilja među vršnjacima te nasilja u digitalnoj sferi.

Nasilje u obitelji predstavlja rizičan čimbenik u razvoju djece u svim pogledima – u društvenom, emocionalnom, moralnom i kognitivnom razvoju, a vrlo često ostavlja posljedice i u odrasloj fazi života. Najčešći oblici nasilja u obitelji nad djecom su: fizičko nasilje, seksualno nasilje, emocionalno (psihičko) nasilje, zanemarivanje. Posljedice koje fizičko nasilje ostavlja na dijete mogu biti kratkoročne, ali i dugoročne prirode, a jedna od posljedica izloženosti djeteta fizičkom nasilju jest da se ono uči da je nasilno ponašanje u redu, što predstavlja prepreku za njegovo uključivanje u društvo. Svaka vrsta nasilja ostavlja posljedice na djetetovo tjelesno zdravlje i mentalnu stabilnost, dok učinci nasilja u obitelji u djetinjstvu ostaju vidljivi tijekom cijeloga života.

Djeca žrtve međuvršnjačkog nasilja (eng. *bullying*) najčešće su žrtve pojedinaca ili grupe/a u odnosima u kojima je vidljiv nesrazmjer moći te se u ovakvim uvjetima najčešće događa opetovano i sistematično kroz dulje vremensko razdoblje, u vidu tjelesnog napadanja, uznemiravanja ili iskazivanja nasilnih i ponižavajućih izjava u digitalnom svijetu (eng. *cyber bullying*). Razni čimbenici utječu na formiranje nasilnika u međuvršnjačkom nasilju, počev od obiteljskih uvjeta i odgoja djeteta, u kojemu se dijete najčešće zanemaruje ili se pak primjenjuje fizička i/ili verbalna agresija prema djetetu, do čimbenika u školskim uvjetima u kojima se nedovoljno nadgleda učenike čije su osobnosti impulzivnije naravi. Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima iz 2004. godine definira međuvršnjačko nasilje na sljedeći način: „Nasiljem među djecom i mladima smatra se svako namjerno fizičko ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno prema djeci i mladima od strane njihovih vršnjaka učinjeno s ciljem povrjeđivanja, a koje se, neovisno o mjestu izvršenja, može razlikovati po obliku, težini, intenzitetu i vremenskom trajanju i koje uključuje ponavljanje istog obrasca i održava neravnotežan odnos snaga (jači protiv slabijih ili grupa protiv pojedinca)“ te se ističe da se nasiljem među djecom i mladima smatra namjerno uzrokovani fizički napad i psihičko i emocionalno nasilje. Akcijski plan za prevenciju nasilja u školama 2020.-2024. Ministarstva znanosti i obrazovanja, obuhvaća pet područja odgojno-obrazovnoga djelovanja u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima: zakonodavni okvir; dostupnost i kvaliteta podataka; potpora dionicima odgojno-obrazovnoga procesa; školski preventivni programi/projekti i strategije te provođenje medijske kampanje.

Dobivanje relevantnih informacija o napretku postavljenih mjera za suzbijanje nasilja nad djecom, temeljilo se na izvorima Ministarstva unutarnjih poslova sadržanim u Statističkom pregledu temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada³, kao dokumentu koji sadržava

---

³ Izvori podataka iz: Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2020. godini, Ministarstvo unutarnjih poslova, https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2021/Statisticki_pregled_2020_web.pdf te: Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada I.- II. 2021. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova, https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2021/ozujak/Statisticki_pregled_I_II_2021.pdf Kroz praćenje poredbenog prikaza svih kaznenih djela počinjenih na štetu djece do 14 godina može se uočiti porast u 2020. godini od gotovo 8% u odnosu na broj u 2019. godini. Iz poredbenog prikaza svih kaznenih djela počinjenih na štetu djece do 14 godina, prema Statističkom pregledu temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada I. – II. 2021. godine, može se uočiti porast u 2021. godini od 45,5% u odnosu na isto vremensko razdoblje u 2020. godini. Što se tiče poredbenog prikaza svih kaznenih djela počinjenih na štetu djece od 14 do 18 godina, trend je u padu, te je prema navedenim dokumentima statističkog pregleda MUP-a, uočen pad kaznenih djela na štetu djece od 14 do 18 godina u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu od 3,4%, dok je uspoređujući prva dva

podatke o viktimizaciji djece. Navedeni podaci prate strukturu kriminaliteta, dobnu i spolnu strukturu djece - žrtava, teritorijalnu rasprostranjenost kao i statističke podatke vezane za počinitelje kaznenih djela na štetu djece. Kroz predviđene mjere u Nacionalnom planu, vezane uz podršku djeci žrtvama i svjedocima kaznenih djela te žrtvama nasilja u obitelji, pridonosit će se provedbi postavljenog posebnog cilja kako bi se posljedično i smanjio broj kaznenih djela počinjenih na štetu djeteta.

Djetetov integritet narušava međuvršnjačko nasilje, a ono se prati kroz podatke nadležnih tijela - Ministarstva unutarnjih poslova i centara za socijalnu skrb⁴, kako bi se mogla mjeriti učinkovitost mjera za podizanje razine osviještenosti o negativnim učincima vršnjačkog nasilja, a također i elektroničkog nasilja, kroz suradnju s Ministarstvom znanosti i obrazovanja. Dodatno će se raditi na jačanju i promicanju sigurnosti u zajednici u okviru prevencije protupravnih i drugih društveno neprihvatljivih ponašanja povezanih s pripadnicima romske nacionalne manjine, i to kroz senzibilizaciju i informiranje ciljnih grupa i njihovo osnaživanje u cilju prijavljivanja protupravnih oblika ponašanja provedbe zajedničkih aktivnosti. Na taj će se način, uz prevenciju nasilja, osnažiti i socijalna uključenost manjinskih društvenih skupina u društvenu zajednicu, s naglaskom na dijalog i poštivanje kulturoloških sličnosti i različitosti kroz kulturu tolerancije, nenasilja i nediskriminacije i sprječavanja svih oblika mržnje. Odrastanje u sigurnom i stimulativnom okruženju izuzetno je važno za razvoj djeteta, te je potrebno raditi na osiguranju dobrobiti i cjelovitog razvoja svakog djeteta. U takvom nastojanju, sustav socijalne skrbi djeluje proaktivno u svrhu sveobuhvatne zaštite djece, a posebice u provedbi unaprijeđenih politika za sprječavanje i prevenciju nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja i isključenosti djece. U svrhu svojevrsnog vodiča stručnjacima u praksi u sustavu socijalne skrbi izdan je priručnik '*Sigurnost i dobrobit djeteta: Strukturirani pristup zaštiti djece u socijalnoj skrbi*'⁵, koji omogućava da se kompetencije stručnjaka u sustavu socijalne skrbi osnažuju, posebice u području zaštite djece i obitelji.

Kako bi se pojačao rad na zaštiti djece od svih oblika nasilja, potrebno je provoditi aktivnosti usmjerene na prevenciju zloporabe i ovisnosti o alkoholu, drogama i kocki među djecom, a kroz međuresornu suradnju radit će se na poticanju županija, općina i gradova, na osnivanju vijeća za prevenciju kriminaliteta, u suradnji s MUP-om. Kroz redovnu edukaciju učenika osnovnih i srednjih škola, koje imaju cilj sprečavanja nasilja među mladima, nasilja prema ženama i nasilja u obitelji, radit će se na sprečavanju nasilja u obitelji, nasilja među mladima te izgradnji kulture nenasilja i tolerancije. Ministarstvo unutarnjih poslova redovito radi na

---

mjeseca u 2020. i 2021. godini, uočen pad od 11,8% u I.-II. 2021. godine u odnosu na 2020. godinu u istom vremenskom razdoblju

⁴ Podaci dostupni u dokumentu: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2020. godini, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike,

<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Odluke/Godisnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20RH%20za%202020.%20godinu.PDF>

⁵ '*Sigurnost i dobrobit djeteta: Strukturirani pristup zaštiti djece u socijalnoj skrbi*', ur. Marina Ajduković, Branka Sladović Franz, UNICEF Hrvatska, Zagreb 2021. Priručnik je nastao u okviru programa „Sustavna podrška obiteljima s djecom - Procjenjivanje i smanjivanje rizika za dobrobit djece“ kao dio inicijative “Za snažniju obitelj”, a kroz partnerstvo Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Hrvatske udruge socijalnih radnika, Društva za psihološku pomoć i Ureda UNICEF-a za Hrvatsku. Na programu su kao provedbeni partneri sudjelovali još i: Centar za podršku roditeljstvu „Rastimo zajedno”, Forum za kvalitetno udomiteljstvo djece i Sirius – Centar za psihološko savjetovanje, edukaciju i istraživanje u razdoblju od 2017. do 2021.

jačanju i promicanju sigurnosti u zajednici u okviru prevencije protupravnih i drugih društveno neprihvatljivih ponašanja povezanih s pripadnicima romske nacionalne manjine, kroz senzibilizaciju, informiranje, podizanje svijesti o pojavnim oblicima, samozaštitu kao i osnaživanje u cilju prijavljivanja protupravnih oblika ponašanja. Takvim se aktivnostima razvija dijalog i poštivanje kulturoloških sličnosti i različitosti kroz kulturu tolerancije, nenasilja i nediskriminacije i sprječavanja svih oblika mržnje.

Zaključuje se kako je u sve aktivnosti vezane uz sprečavanje nasilja među djecom potrebno uključiti djecu, ali i roditelje i zakonske zastupnike te odgojno-obrazovne djelatnike i ostale stručne osobe koje rade s djecom kao aktivne sudionike i partnere u prevenciji nasilja, kako bi se dugoročno promicalo načelo nenasilja, kao preduvjeta kvalitetnog i sigurnog odrastanja djece.

3. Sudjelovanje djece u odlučivanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini i u školskim aktivnostima

Djeca imaju pravo na mišljenje te ih se treba uključivati u proces donošenja prijedloga odluka koje su bitne za njih same, čime se pokazuje da ih se smatra aktivnim dionicima društvenih procesa. Dječja participacija bitan je vid raznih aktivnosti sudjelovanja djece u društvenim procesima te izražavanja mišljenja djece, dječje dobrobiti i aktivnog građanstva. Konvencija o pravima djeteta u članku 12. govori kako dijete ima pravo na slobodno izražavanje svog mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose. Dječja participacija se sagledava kao dio građanske participacije⁶ i razvoja građanskih prava, te je osnovno ljudsko (građansko), pa tako i dječje pravo te sredstvo ostvarivanja drugih prava. Prema navedenom izvoru, pojam participacije se može tumačiti prema jezičnoj i sadržajnoj prirodi: (a) određenje jezične prirode se odnosi na sudjelovanje u različitim procesima i aktivnostima; (b) o participaciji se govori kao i o vrlo konkretnoj formi građanskih prava i građanstva u kontekstu demokratskog društva, pri čemu se participacija odnosi na sudjelovanje u odlučivanju i drugim aspektima građanskog života. Iz ovoga objašnjenja pojma participacija u navedenom dokumentu proizlazi kako se može sudjelovati u mnogim stvarima, što ne znači nužno i participiranje, odnosno korištenje „demokratskog građanskog prava da se aktivno utječe i oblikuje društvo.“

U obrazovnom se pogledu dječji razvoj sagledava kroz integrativni pristup, a ne samo akademska postignuća, uzimajući u obzir individualnost i identitet svakog djeteta, kako bi djeca postala odgovorni građani društva. U izdanju „Participacija djece u školi“ prikazano je istraživanje na temu participacije djece u sustavu odgoja i obrazovanja, te je sudjelovalo 2720 učenika i učenica, tijekom kojeg je zaključeno kako je pojam participacija relativno nerazumljiv i nepoznat djeci osnovnoškolske dobi, dok se srednjoškolcima, kako se ističe u zaključcima istraživanja, pojam participacije čini jednako bitan kao i ocjene, te participacija predstavlja pravo i odgovornost. Zaključuje se kako bi djecu na veće sudjelovanje u školi trebali potaknuti bolji odnosi s odraslima, odnosno s nastavnicima i profesorima. U procesu unaprjeđivanja zdravstvenog sustava prilagođenog djeci, ističe se javna politika osiguranja kvalitetne

---

⁶ „Participacija djece u školi“, Pravobranitelj za djecu RH, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, 2019.

zdravstvene skrbi djece, njihovog uključivanja u proces donošenja odluka, zaštite od zaraznih i nezaraznih bolesti te radu na prevenciji i edukaciji. U okviru sustava socijalne skrbi, štiti se pravo i mogućnosti participacije djece vezanim za postupanje CZSS-a ali i drugih ustanova, kao što je primjerice participacija djeteta u donošenju odluke o odabiru oblika smještaja u situacijama izdvajanja djeteta iz obitelji, oko pripreme za izlazak iz skrbi i sl.

U sustavu odgoja i obrazovanja osnovana su vijeća učenika, čije je djelovanje uređeno Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi⁷. Jedinice područne samouprave osnivaju vijeća učenika, a na nacionalnoj razini djeluje Nacionalno vijeće učenika kojeg osniva ministarstvo nadležno znanost i obrazovanje.

U sustavu socijalne skrbi djeluju vijeća korisnika kod pružatelja usluga smještaja, uređenih statutom ustanove i provedbenim propisom koji uređuje vođenje evidencije i dokumentacije⁸. Zakon o udomiteljstvu⁹, propisuje mogućnost da centar za socijalnu skrb može za korisnike smještene na području njegove mjesne nadležnosti, organizirati Vijeće udomljene djece i mladih, koje promiče njihove interese, pravo na obiteljski život i uključivanje u zajednicu.

Uz poticaj Saveza društava „Naša djeca Hrvatske“, djeluju Dječja vijeća gradova i općina, kao organizirano predstavničko tijelo djece, čiji se rad iskazuje kroz rasprave i iznošenje dječjih želja, prijedloga, mišljenja i zahtjeva prema odraslima te kroz konkretne aktivnosti, a sve u cilju boljeg ostvarivanja prava djece i jačanja uključivanja djece u procese odlučivanja u tim lokalnim zajednicama. Dječja vijeća gradova i općina počela su se osnivati 2001. godine, aktualno djeluju u 40-ak gradova i općina, godišnje se u rad Dječjih vijeća aktivno uključuje oko 600 djece, u dobi od 9-14 godina.

Važno je poticati jedinice lokalne i područne samouprave na osnivanje Dječjih vijeća, u onim jedinicama gdje nisu osnovane te pratiti pokazatelje aktivnosti postojećih Dječjih vijeća.

Vlada Republike Hrvatske od 1998. godine osniva Vijeće za djecu kao svoje savjetodavno tijelo, djeluje pri ministarstvu nadležnom za djecu, sada Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. Vijeće čine predstavnici tijela državne uprave, predstavnici znanstvenih i stručnih ustanova te drugih tijela i institucija, predstavnici udruga za područje zaštite i promicanje prava djece te predstavnici djece. Zadaće Vijeća su praćenje ostvarivanja ciljeva nacionalnog dokumenta koji se odnosi na prava i zaštitu djece te koordinacija i usklađivanje rada državnih i ostalih tijela pri ostvarivanju planiranih mjera i aktivnosti; praćenje primjene Konvencije o pravima djeteta i drugih međunarodnih dokumenata koji se odnose na područje zaštite i promicanja prava djece; praćenje primjene postojećih propisa koji se odnose na djecu i predlaganje Vladi RH mjera za unapređenje rada u tijelima koja u svojoj nadležnosti imaju poslove u vezi zaštite djece i ostvarivanja njihovih prava, kao i za unapređenje zakonske regulative u području zaštite djece i ostvarivanju njihovih prava; predlaganje Vladi RH i drugim ovlaštenim tijelima financiranje pojedinih programa značajnih za djecu, iz državnog proračuna

---

⁷ Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Narodne novine, broj 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 94/13, 136/14 - RUSRH, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19 i 64/20

⁸ Pravilnik o vođenju evidencije i dokumentacije pružatelja socijalnih usluga, te načinu i rokovima za dostavu izvješća, Narodne novine, br. 100/15

⁹ Zakon o udomiteljstvu, Narodne novine, br. 115/18, 18/22

i drugih izvora; praćenje provođenja nacionalnih programa za djecu u drugim državama članicama Europske unije; praćenje rada Nacionalnog etičkog povjerenstva za istraživanja s djecom, kao savjetodavnog tijela Vijeća, s ciljem promicanja i praćenja provođenja te tumačenja odrednica Etičkog kodeksa za istraživanja s djecom na području RH u spornim slučajevima.

Vezano uz sudjelovanje djece u odlučivanju na nacionalnoj razini, važno je osigurati sudjelovanje većeg broja djece u ovom tijelu, ali i poticati druga tijela državne uprave u čijoj mjerodavnosti mogu biti područja vezana uz djecu da uključe djecu u proces izrade zakonskih akata i akata strateškog planiranja koji se odnose na djecu ili se mogu odnositi na djecu.

Princip sudjelovanja djece treba biti ugrađen u sve sustave djelovanja, a posebice u okviru odgojno-obrazovnog sustava. Djecu se treba uključivati u procese u kojima ona mogu izraziti svoje mišljenje, odnosno u područjima u kojima ga po zakonskim propisima imaju pravo izraziti.

4. Sustavna potpora za djecu u digitalnom okruženju

Zaštita djece u digitalnom okruženju važan je cilj javnih politika koje se bave zaštitom i promicanjem prava djece. Ubrzanim razvojem moderne tehnologije, djeca sve ranije dolaze u doticaj s digitalnom tehnologijom i sve ranije počinju koristiti digitalne uređaje, vrlo često i bez nadzora odraslih, što povlači za sobom moguće negativne utjecaje. Međutim, ukoliko se koriste na ispravan način, digitalni sadržaji mogu imati i pozitivne učinke te se mogu iskoristiti za razvoj novih sposobnosti i vještina djece i mladih. Važno je imati na umu da sve vrste medijskih zapisa uvelike utječu na oblikovanje društveno odgovornog ponašanja, stoga su zakonske regulative koje daju doprinos promicanju medijske pismenosti od velike važnosti.

Djeca i mladi žive i odrastaju okruženi brojnim medijima i digitalnim platformama putem kojih dolaze u dodir s raznovrsnim medijskim sadržajima, te se informiraju, obrazuju, komuniciraju i zabavljaju. Istodobno su u digitalnom prostoru izloženi brojnim rizicima i izazovima. Mediji snažno utječu na društvena ponašanja, formiranje i prenošenje vrijednosti, oblikovanje životnih stilova, stavova i identiteta. Istodobno, život i rad u digitalnome medijatiziranom svijetu konstantno se ubrzano razvija, a tehnološka revolucija i konvergencija medijskih i tehnoloških platformi doveli su do konvergencije potrebnih vještina i usložnjavanja medijskoga, komunikacijskoga i društvenoga okružja te potrebe za analitičkim i kritičkim čitanjem brojnih istodobnih izvora informacija. Današnji svijet nalaže stjecanje velike količine novih individualnih i društvenih znanja i vještina kako bi građani svih dobnih skupina mogli pristupiti, odabrati, razumjeti te učinkovito i odgovorno koristiti informacije i različite vrste medija na raznovrsnim platformama.

Sve te kompetencije sačinjavaju medijsku pismenost, koja se shvaća kao krovni pojam koji obuhvaća sve tehničke, kognitivne, društvene, civilne, etičke i kreativne kapacitete koji omogućuju građanima učinkovit pristup i korištenje informacijama i medijima te sigurno i odgovorno stvaranje i dijeljenje medijskih sadržaja na različitim platformama. Medijska

pismenost ne bi se trebala ograničiti samo na učenje o alatima i tehnologijama, nego bi trebala biti usmjerena i na to da djeca i mladi, ali i odrasli steknu vještine kritičkog razmišljanja potrebne za prosudbu, analizu složenih situacija i prepoznavanje razlike između mišljenja i činjenica. Svi ti kapaciteti omogućuju svim građanima da sudjeluju u gospodarskim, društvenim i kulturnim aspektima društva te da imaju aktivnu ulogu u demokratskom procesu.

U današnjem konvergentnom globalnom medijskom svijetu, svijetu beskonačne ponude stalno dostupnih raznovrsnih medijskih sadržaja, zaštita djece i mladih od potencijalno štetnih sadržaja i negativnih utjecaja digitalnih platformi sve je složenija. Zakonskim i regulativnim odredbama može se pomoći i pridonijeti u zaštiti od neprimjerenih i potencijalno štetnih medijskih sadržaja mlađe djece, koja medijske sadržaje mahom koriste preko klasičnih elektroničkih medija i u društvu roditelja ili skrbnika. Međutim, za stariju djecu medijska pismenost, odnosno sposobnost kritičkog vrednovanja medijskih poruka, nije samo važna, već je možda i ključna pismenost i vještina za njihov siguran razvoj.

Vještine medijske pismenosti pomoći će djeci i mladima da se nauče služiti medijima, analizirati i kritički propitivati medijske sadržaje, pronaći vjerodostojne izvore informacija, zaštititi privatnost i osobne podatke, prepoznati potencijalno štetne medijske sadržaje i neprimjereno oglašavanje, prepoznati i zaštititi se i od bilo kojeg oblika elektroničkog nasija, kao i učiti se empatiji u komunikaciji u digitalnom, ali i stvarnom svijetu.

Medijska pismenost, posebice razvijanje kritičke medijske pismenosti treba biti još snažnije integrirana u školske kurikulume, te biti dio kurikuluma za odgoj i obrazovanje djece od najranije dobi.

Novi Zakon o elektroničkim medijima¹⁰ usklađen je s Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama (EU) 2018/1808, a donosi provedbeni propis kojim se konkretnije određuje zaštita prava djece kod njihovog susretanja s različitim sadržajima u elektroničkim medijima. Agencija za elektroničke medije, u suradnji s UNICEF-om za Hrvatsku, od 2015. godine sustavno radi na osvještavanju važnosti medijske pismenosti, osnaživanju djece i mladih vještinama medijske pismenosti te pružanjem podrške nastavnicima i odgojiteljima u provođenju medijskog obrazovanja, ponajviše produkcijom edukativnih materijala. To se ponajviše ostvaruje kroz njihove ključne projekte, kao što su portal www.medijskapismenost.hr te projekt Dani medijske pismenosti, dok Agencija za elektroničke medije ima i godišnji Javni poziv za sufinanciranje projekata medijske pismenosti.

U Općem komentaru Ujedinjenih naroda o pravima djece u odnosu na digitalno okruženje¹¹, Odbor objašnjava kako bi države stranke trebale primjenjivati Konvenciju i u odnosu na digitalno okruženje te se pružaju smjernice o relevantnim propisima, politikama i drugim mjerama kako bi se osiguralo promicanje, poštivanje, zaštita i ostvarivanje svih prava djeteta u digitalnom okruženju.

---

¹⁰ Zakon o elektroničkim medijima, Narodne novine br. 111/21

¹¹ Ujedinjeni narodi, Opći komentar br. 25 (2021.) o pravima djece u odnosu na digitalno okruženje, Odbor za prava djeteta

Djeca i mladi izloženi su mnogim korisnim i pozitivnim sadržajima na internetu, međutim mogu postati i žrtve različitih oblika zlostavljanja putem interneta: seksualnog iskorištavanja, kibernetičkog kriminala (eng. *cyberbullying*), povrede privatnosti djeteta, pridobivanja za nedozvoljene aktivnosti, krađe i zlouporabe osobnih podataka. Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, djeca vrlo često nisu svjesna rizika komunikacije s njima nepoznatim osobama, koje se često lažno predstavljaju i daju netočne podatke o svojim godinama, izgledu, mjestu stanovanja i o drugim osobnim podacima. Za razliku od potencijalnih zlostavljača, djeca uglavnom daju istinite podatke o svojem identitetu, što predstavlja dodatni rizik daljnje viktimizacije. Djeca danas već u predpubertetskoj dobi iskazuju interes za seksualne sadržaje i sve češće su im dostupni sadržaji koji prikazuju djecu iste kronološke dobi u seksualno eksplicitnom ponašanju. Takve sadržaje dalje dijele uz potpuni izostanak svijesti o kriminalnom aspektu takvog postupka i posljedicama koje takvo ponašanje ima za samo dijete žrtvu. Navedenome u bitnome doprinosi, među djecom sve prisutnija, pojava izrade vlastitih seksualno eksplicitnih sadržaja i nekritičkog dijeljenja takvih sadržaja s drugom djecom koja potom takve materijale čine dostupnima drugoj djeci ili odraslim osobama.

Kazneno djelo na štetu maloljetne osobe može se počinuti i putem interneta i mobitela, pa tako i u slučajevima kada počinitelj s maloljetnom osobom nije ostvario neposredni kontakt i kada žrtvi nisu poznati točni i/ili istiniti podaci o osobi s kojom je komunicirala. Počinitelji putem informacijsko komunikacijskih tehnologija čine kaznena djela za koja su u Kaznenom zakonu predviđene kazne.¹² Putem online aplikacije *Red Button* Ministarstva unutarnjih poslova može se prijaviti izloženost/saznanje o seksualnom zlostavljanju i iskorištavanju djeteta putem interneta, seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece u neposrednom kontaktu s počiniteljem ali i bilo koje drugo kažnjivo ponašanje počinjeno na štetu djeteta.

Sukladno razvoju digitalne tehnologije, razvijaju se i mogućnosti Ministarstva unutarnjih poslova da se pravovremeno reagira na slučajeve u kojima su djeca izložena rizičnim i uznemirujućim sadržajima u digitalnom okruženju, što je razlog da se radi povećanja izloženosti djece digitalnoj tehnologiji povećava i broj zabilježene djece koja se nađu u takvoj situaciji na godišnjoj razini.

5. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe u postupcima koji se odnose na djecu

Najbolji interesi djece od primarne su važnosti u Republici Hrvatskoj kod svakog djelovanja koje utječe na njih. To se svakako ogleda u slučajevima u kojima su djeca uključena u sudske postupke, kao i svakom njihovom kontaktu sa zakonom. Pravosuđe prilagođeno djeci smjernica je kod poboljšanja zaštite prava djeteta u pravnim sustavima te se promiču prava djece da budu saslušana, obaviještena, zaštićena i nediskriminirana. Stvaranjem pravosuđa prilagođenog djeci poboljšava se zaštita djece, povećava mogućnost njihovog sudjelovanja te se istodobno unapređuje rad pravosuđa. Javna politika sustavne zaštite prava ranjivih skupina djece u

---

¹² čl. 163. Kaznenog zakona: Iskorištavanja djece za pornografiju, čl. 164. Kaznenog zakona: „Iskorištavanje djece za pornografske predstave“; čl. 165. Kaznenog zakona: „Upoznavanje djece sa pornografijom“

pravosudnim tijelima i sudskim postupcima ističe važnost individualiziranog pristupa u pravosuđu, koje treba biti pristupačno svakom djetetu. Pravosudna su tijela dužna prema djetetu žrtvi kaznenog djela postupati posebno obzirno, imajući na umu dob, osobnost i druge karakteristike djeteta te okolnosti kako bi se izbjegle štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta. Pri postupanju prema djetetu žrtvi nasilja, nadležna tijela prvenstveno se rukovode najboljim interesom djeteta. Kod slučajeva u kojima je dijete žrtva kaznenih djela redovito se utvrđuje postoji li potreba za primjenom posebnih mjera zaštite, o čemu će prosuditi policija, državno odvjetništvo, istražitelji, sud. Bitno je istaknuti važnost zaštite prava djeteta koje je u ulozi svjedoka o nasilju u obitelji, te također i važnost donošenja pravovremenih odluka, jer se skraćivanjem trajanja sudskih postupaka štiti najbolji interes djeteta.

Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima i Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o područjima i sjedištima sudova¹³ u ožujku 2022.g., s radom su započeli specijalizirani odjeli za postupanje u predmetima prema zakonu kojim se uređuju obiteljski odnosi u svim općinskim sudovima u sjedištima županijskih sudova te u Općinskom sudu u Novom Zagrebu. Ovime se osigurala učinkovitija obiteljskoppravna zaštita, osobito obiteljskoppravna zaštita djece. Navedene izmjene zakona normativni su okvir za osnivanje specijaliziranih sudskih odjela u općinskim sudovima. U specijaliziranim će odjelima biti suci koji ispunjavaju određene uvjete te koji imaju izraženu sklonost za potrebe i probitke djece, odgoj, vladaju osnovnim znanjima iz područja socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe, uz obvezu redovnog pohađanja stručnog usavršavanja iz prethodno navedenih područja. Nadalje, u te će se sudske odjele posebno rasporediti i određen broj stručnih suradnika prema posebnoj odluci ministra nadležnog za poslove pravosuđa. Dodatno, predviđeno je osnivanje obiteljskih odjela u 16 općinskih sudova. Program i način održavanja stručnog usavršavanja propisat će se podzakonskim aktom naknadno. Hrvatska odvjetnička komora će u odnosu na odvjetnike, u predstojećem razdoblju donijeti potrebne podzakonske akte, kao i pristupiti organizaciji provedbe edukacija sukladno važećem Zakonu o odvjetništvu, koji propisuje obvezu njihovog stručnog usavršavanja.

Obiteljskim zakonom 2014. odnosno važećim Obiteljskim zakonom 2015. osnovana je javna ustanova Centar za posebno skrbništvo, čime je osigurano neovisno obavljanje poslova posebnog skrbništva. U međuvremenu je stupio na snagu Zakon o centru za posebno skrbništvo¹⁴ kojim je uređen status, djelatnost i ustrojstvo Centra za posebno skrbništvo. Posebni skrbnik zastupa djecu u postupcima pred sudovima i drugim tijelima zbog zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa djeteta, kada nema sporazuma roditelja ili kada postoji sukob interesa između roditelja i djeteta, propisanim člankom 240. Obiteljskog zakona. Poslove posebnog skrbnika obavlja pravnik s položenim pravosudnim ispitom.

Postojeći broj Podružnica Centra za posebno skrbno skrbništvo zaposlenih posebnih skrbnika nije zadovoljavajući kako bi se osigurala učinkovita zaštita neovisno zastupanje djeteta u zaštiti njegovih osobnih i imovinskih prava.

---

¹³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima i Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o područjima i sjedištima sudova - oba „Narodne novine“, broj 21/22

¹⁴ Zakon o centru za posebno skrbništvo, Narodne novine br. 47/20

Centar za posebno skrbništvo aktualno ima zaposlenih 19 posebnih skrbnika (8 u Zagrebu, ubrajajući i ravnatelja i 11 u tri Podružnice; u Osijeku, Rijeci i Splitu). Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, započelo je proces osnivanja još četiri Podružnice (Pula, Virovitica, Varaždin, Zadar) te se planira zapošljavanje i stručnih suradnika. (socijalni radnik, psiholog i socijalni pedagog).

SWOT analiza

SWOT analiza daje ocjenu snaga i slabosti, te prilika i prijetnji koje su važne za usklađivanje svih politika djelovanja na području promicanja i zaštite prava djece.

Snage – unutarnji resursi s pozitivnim utjecajem	Slabosti / Ograničenja – unutarnji nedostaci i ograničenja
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Na nacionalnom nivou ratificirana Konvencija UN-a o pravima djeteta koja dugi niz godina osigurava i potiče aktivnije zagovaranje dječjih prava u RH ➤ Dostupnost međunarodnih dokumenata potrebnih za uvid u javne politike na nivou Europske unije i međunarodne zajednice ➤ Uređen zakonodavni i institucionalni okvir za zagovaranje dječjih prava ➤ Iskustvo tijela državne uprave u promicanju i zaštiti prava djece te provođenje mjera predviđenih u aktima strateškog planiranja ➤ Razvoj javnih politika i međuresorna suradnja u provođenju aktivnosti prema promicanju i zaštiti prava djece; suradnja za koordinirano djelovanje s jedinicama lokalne i regionalne samouprave, organizacijama civilnog društva, akademskom zajednicom i drugim relevantnim dionicima ➤ Dostupnost potrebnih podataka za izradu analiza i razvoj javnih politika ➤ Dobro postavljen plan s unutarnjim resursima te mogućnostima za praćenje provedbe ➤ Dobro postavljen akcijski plan i komunikacijska strategija	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nepostojanje dovoljno provedivih mogućnosti za provođenje postavljenih mjera i pripadajućih aktivnosti te praćenje učinkovitosti postavljenih javnih politika ➤ Nedostatak statističkih podataka potrebnih za izradu analiza koje su neophodne za definiranje javnih politika i provođenje aktivnosti u vidu promocije i zaštite prava djece ➤ Nepostojanje alata učinkovitih za sustavno mjerenje ishoda aktivnosti provedenih u okviru akata strateškog planiranja ➤ Izostanak sinergijskog učinka u planiranju i provedbi mjera i aktivnosti svih uključenih dionika ključnih za unaprjeđenje javnih politika za zaštitu prava djece ➤ Regionalna nejednakost u RH, posebice u međuresornoj suradnji i uključenosti svih ključnih dionika u provođenje predviđenih mjera i aktivnosti potrebitih za zaštitu prava djece

<p style="text-align: center;">Prilike – mogući vanjski pozitivni utjecaj</p>	<p style="text-align: center;">Prijetnje – mogući vanjski negativni utjecaj</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pozitivni vanjski utjecaj kod usklađivanja s međunarodnim strateškim dokumentima, posebice s relevantnim strategijama Europske unije i Vijeća Europe i preuzimanja javnih politika, tendencija u statističkim podacima potrebnim za razvoj analiza i na nacionalnom nivou ➤ Kvalitetno provođenje mjera uz unaprjeđenje međuresorne suradnje i partnerstva s relevantnim i ključnim dionicima ➤ Nastavak inkluzije prava djece kao horizontalnih načela, (ljudska prava) u aktima strateškog planiranja ostalih resora nadležnih za razvoj i provođenje javnih politika u cilju zaštite prava djece 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promjena vanjskih uvjeta koji postavljaju nove izazove, ali i nove prilike kod provođenja predviđenih strateških mjera ➤ Nedovoljna spremnost uključenih tijela državne uprave i ostalih relevantnih dionika ➤ Nedovoljna uključenost šire zajednice kao podrške u provođenju mjera i aktivnosti predviđenih aktima strateškog planiranja ➤ Neinformiranost i nedovoljna osviještenost javnosti o načinu zaštite prava djece i značaju njihovog uključivanja u društveni život ➤ Neprepoznavanje važnosti zaštite prava djece u svim društvenim kontekstima od strane nadležnih resora za razvoj postavljenih javnih politika

4. USKLAĐENOST S NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM, SEKTORSKIM I VIŠESEKTORSKIM STRATEGIJAMA

Nacionalni plan u skladu je s NRS 2030 te pridonosi ostvarenju međunarodnog i nacionalnog strateškog okvira usmjerenog na prava djece. Kao hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u RH, NRS 2030 predstavlja krovni dokument i sveobuhvatni akt strateškog planiranja kojim se dugoročno usmjerava razvoj društva i gospodarstva u svim pitanjima od značenja za Hrvatsku. Temelji se na prepoznatim razvojnim izazovima na nacionalnoj i europskoj razini i služi za oblikovanje i provedbu razvojnih politika RH.

Nastavno na sektorske/višesektorske nacionalne akte strateškog planiranja, Nacionalni plan je usklađen sa svim relevantnim važećim nacionalnim aktima koji će također pridonositi provedbi aktivnosti usmjerenih na zaštitu prava djece. Naime, određene će mjere i aktivnosti biti zastupljene u aktima strateškog planiranja koji se donose u okviru ovoga tijela, a što je detaljnije opisano u prilogu: Analiza. Mjere će se uskladiti kako ne bi došlo do preklapanja i ponavljanja, posebice uzimajući u obzir da područje djece i obitelji pokriva više sektora i ulazi u mnoge sfere života, a samim time i u djelokruge više tijela državne uprave.

Ovaj Nacionalni plan pridonosi provedbi nadređenog akta strateškog planiranja u okviru dva razvojna smjera i dva pripadajuća strateška cilja, kako bi pridonio ostvarenju vizije Hrvatske do 2030. godine.

Razvojni smjerovi i strateški ciljevi iz NRS 2030:

RAZVOJNI SMJER 1. „Održivo gospodarstvo i društvo“

Ovaj će Nacionalni plan, s pripadajućim mjerama iskazanim u Akcijskom planu, pridonijeti ostvarenju **Strateškog cilja 3.: Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom.** U okviru ovog strateškog cilja se od prioriteta provedbe politika na području pravosuđa ističe: nastavak smanjivanja broja neriješenih predmeta i skraćivanje trajanja sudskih postupaka poboljšanjem učinkovitosti; unaprjeđenje kompetencija i upravljačkih vještina u pravosudnom sustavu; unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta u pravosudnim tijelima radi poboljšanja radnih uvjeta za osoblje pravosudnog sektora te veće zadovoljstvo građana; optimizacija i digitalizacija usluga i procesa u pravosudnom sustavu.

Također će posredno utjecati i na ostvarivanje strateškog cilja 2. »Obrazovani i zaposleni ljudi«, budući da su, između ostalog, prioriteti provedbe na području obrazovne politike pristupačnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja radi ostvarivanja prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi i osiguravanja standarda kvalitete i resursa za podršku djeci izloženoj riziku socijalne isključenosti, s naglaskom na ranjive skupine te djecu i učenike s teškoćama u razvoju te jačanje informacijsko-komunikacijske infrastrukture u odgojno-obrazovnim ustanovama i digitalne pismenosti učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika, što vodi ka boljoj medijskoj pismenosti.

RAZVOJNI SMJER 2. „Jačanje otpornosti na krize“

Strateški cilj 5.: Zdrav, aktivan i kvalitetan život, u kojemu su prioriteti provedbe politike zdravog i aktivnog življenja

Ovaj će Nacionalni plan, s pripadajućim mjerama iskazanim u Akcijskom planu, pridonijeti ostvarenju strateškog cilja 5, u okviru kojeg se, od prioriteta javne politike u području zdravstva ističe: unaprjeđenje javnozdravstvenih aktivnosti; izgradnja nacionalnog okvira unaprjeđenja kvalitetne zdravstvene zaštite; osiguravanje dostatne zdravstvene radne snage za suočavanje s aktualnim i budućim izazovima u zdravstvu; promicanje međusektorske suradnje u zdravstvu, sportu, obrazovanju i socijalnim službama u pitanjima javnog zdravlja i intervencijama, osobito kako bi se osiguralo zdravo i aktivno starenje stanovništva; unaprjeđenje odgovora na krizne situacije u zdravstvenom sustavu; unaprjeđenje zdravstvene zaštite za ranjive skupine.

Ističe se također važnost prioriteta provedbe politike zdravog i aktivnog življenja vezanih uz promicanje zdravlja, zdravih prehrambenih navika i aktivnog života kroz sport i rekreaciju. Prioriteti politike zdravog i aktivnog života su: promicanje važnosti usvajanja zdravih prehrambenih navika; poboljšanje kapaciteta i opremljenosti ustanova s organiziranom prehranom za djecu predškolske i osnovnoškolske dobi; promicanje zdravlja i aktivnog života svih dobnih skupina građana, a posebno mladih, kroz sport i rekreaciju; poboljšanje dostupnosti i jačanje vidljivosti sportskih i rekreativnih sadržaja; osiguranje što šire uključenosti djece u rekreacijske programe u cilju prevencije pretilosti, ovisnosti i sličnih negativnih pojava.

U okviru socijalne solidarnosti i odgovornosti, prioriteti provedbe na području socijalne politike bitni za ovaj Nacionalni plan su: poboljšanje kvalitete života i jačanje društvene kohezije; smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu; unaprjeđenje ravnomjerne dostupnosti i kvalitete sveobuhvatne socijalne skrbi za posebno osjetljive skupine, djecu, mlade, osobe iz ruralnih područja, osobe s invaliditetom, žrtve nasilja u obitelji, beskućnike, žrtve trgovanja ljudima, azilante, osobe bez dovoljno sredstava za uzdržavanje; razvijanje regionalne dimenzije borbe protiv siromaštva, uz prilagodbu javnih politika posebnostima i izazovima pojedine lokalne zajednice; poboljšanje pristupa i kvalitete temeljne društvene infrastrukture i usluga povezivanjem postojećih i ravnomjernim razvojem novih usluga usklađenih s potrebama stanovništva pojedinih lokalnih zajednica.

Sektorske i višesektorske strategije

Osnovu za izradu Nacionalnog plana čini Odluka Vlade RH od 11. veljače 2021. godine, Klasa: 022-03/21-04/31, Urbroj: 50301-04/04-21-2 o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2022. do 2026. godine, uz prethodnu suglasnost Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije kao Koordinacijskog tijela za sustav strateškog planiranja upravljanja razvojem RH, koju je je zatražilo Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, kao tijelo zaduženo za izradu Nacionalnog plana.

Zakonom o zaštiti okoliša (Narodne novine, br: 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18) propisano je da se strateška procjena obvezno provodi za planove koji se donose na državnoj razini iz propisanih područja kada daju okvir za zahvate koji podliježu ocjeni o potrebi procjene utjecaja na okoliš, odnosno procjeni utjecaja na okoliš. S obzirom da ovaj Nacionalni plan nije iz područja koji podliježe ocjeni o potrebi utjecaja na okoliš, nije potrebno provesti postupak strateške procjene utjecaja na okoliš (mišljenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Klasa: 351-03/20-01/1793, Urbroj: 517-03-1-1-20-2 od 3. prosinca 2020.)

Na temelju Nacionalnog plana izradit će se dva provedbena dokumenta: Akcijski plan za razdoblje 2022.-2024. i Akcijski plan za 2025. i 2026. godinu, kojima se definiraju mjere radi promocije i zaštite prava djece, u cilju ostvarenja posebnih ciljeva iz Nacionalnog plana.

Nacionalni plan je usklađen s nacionalnim planovima koji također, između stalog, obuhvaćaju i područje djece: Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine, Nacionalni plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Nacionalni program športa za razdoblje 2019. – 2026.godine. Ovi su akti strateškog planiranja detaljnije razrađeni u prilogu: Analiza. Izrađuju se akti strateškog planiranja, a koji će također, između stalog, obuhvatiti i područje djece, kao što su: Nacrt Nacionalnog plana za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja od 2022. do 2027. godine; Nacrt Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Nacrt Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Iako je vidljiv napredak u zaštiti i ostvarivanju prava djeteta u Europskoj uniji, EU nastavlja s naporima da se uklone još uvijek postojeće prepreke i riješe novi problemi u zaštiti i promicanju prava djece u današnjem svijetu koji se neprestano mijenja. Naime, napominje se kako se još uvijek krše prava prevelikog broja djece. Djeca su i dalje žrtve različitih oblika nasilja; izložena su socioekonomskoj isključenosti i diskriminaciji, a njihova se mišljenja ne uzimaju dovoljno u obzir u pitanjima koja su im važna. Također je pandemija bolesti COVID-19 povećala je postojeće izazove i nejednakosti i stvorila nove. Stoga Europska komisija u ožujku 2021. godine donosi prvu sveobuhvatnu Strategiju o pravima djeteta 2021.-2024., COM(2021) 142, kojom se obvezuje da će svojim unutarnjim i vanjskim djelovanjem, te u skladu s načelom supsidijarnosti, djecu i njihove najbolje interese staviti u središte politika EU. Strategijom se želi objediniti sve nove i postojeće zakonodavne, političke i financijske instrumente EU-a u jedan sveobuhvatni okvir.

Strategija EU se temelji na šest tematskih područja i pripadajućih aktivnosti:

1. Sudjelovanje u političkom i demokratskom životu: EU koji osnažuje djecu da budu aktivni građani i članovi demokratskih društava
2. Društveno-gospodarska uključenost, zdravlje i obrazovanje: EU koji se bori protiv siromaštva djece i promiče uključiva društva prilagođena djeci te zdravstvene i obrazovne sustave prilagođene djeci

3. Suzbijanje nasilja nad djecom i osiguravanje zaštite djece: Europska unija koja djeci pomaže da odrastaju bez nasilja
4. Pravosuđe prilagođeno djeci: Pravosudni sustav EU-a koji poštuje prava i potrebe djece
5. Digitalno i informacijsko društvo: EU u kojem se djeca mogu sigurno snalaziti u digitalnom okruženju i iskoristiti njegove mogućnosti
6. Globalna dimenzija: EU koji podupire, štiti i osnažuje djecu u čitavom svijetu, među ostalim tijekom krize i sukoba

EU Strategija naglašava da su dječja prava ljudska prava, te da bi svako dijete u Europi i diljem svijeta trebalo imati ista prava i trebalo moći živjeti bez diskriminacije, optuživanja ili zastrašivanja bilo koje vrste. Opći cilj strategije je izgradnja najboljeg mogućeg života za djecu u Europskoj uniji i širom svijeta. EU Strategija predviđa ključne mjere provedbe te također i očekivanja od država članica u svakom od navedenih područja. Strategija preporuča rad na zajedničkom razvoju javnih politika za uklanjanje postojećih prepreka i rješavanju novih problema, a na djecu gleda kao na agente promjena u demokratskom društvu. Bitno je da djeca mogu ostvariti svoj puni potencijal, bez obzira na njihovo socijalno porijeklo, da su slobodna od nasilja, da imaju pravo na pravosuđe prilagođeno djeci, pravo na sigurnu navigaciju digitalnim okolišem i iskorištavanje njegovih mogućnosti.

U lipnju 2021. je Europska komisija, na prijedlog Vijeća EU i preporuku Vijeća za zapošljavanje, socijalu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača (EPSCO), uspostavila Europsko jamstvo za svako dijete, s ciljem sprječavanja i suzbijanja socijalne isključenosti djece kojoj je potrebna pomoć tako da im se osigura pristup nizu ključnih usluga. Time će se ujedno pridonositi poštovanju prava djeteta suzbijanjem siromaštva djece i poticanjem jednakih mogućnosti, osiguranjem pristupa kvalitetnim ključnim uslugama za djecu kojoj je potrebna pomoć. Preporučuje se da države članice osiguraju djelotvoran i besplatan pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, obrazovanju i školskim aktivnostima, najmanje jedan zdrav obrok svakog školskog dana, zdravstvenu skrb i djelotvoran pristup zdravoj prehrani i odgovarajućem smještaju. Više o Jamstvu u prilogu: Analiza.

Donošenjem ovog Nacionalnog plana za razdoblje od 2022. do 2026. godine, kao srednjoročnog akta strateškog planiranja, definiraju se posebni ciljevi i način njihove provedbe kako bi se što učinkovitije zaštitila prava svakog djeteta u RH, sukladno nacionalnoj zakonskoj podlozi, smjernicama EU, a samim preuzimanjem Konvencije UN-a o pravima djeteta, RH se obvezala usklađivati nacionalno zakonodavstvo i praksu sukladno međunarodnim ugovorima, smjernicama i deklaracijama u području prava djeteta, kako bi se postiglo djelotvorno promicanje i zaštita prava djece, promovirajući cjeloviti i integrativni pristup pravima djece.

Nacionalni zakonodavni okvir za donošenje Nacionalnog plana

Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 123/2017

Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15, 98/19

Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, br. 18/22

Zakon o udomiteljstvu, Narodne novine, br. 115/18, 18/22

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 70/17, 126/19, 84/21

Zakon o centru za posebno skrbništvo, Narodne novine br. 47/20

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, Narodne novine, br. 10/97, 107/07, 94/13, 98/19

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Narodne novine, br. 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20

Kazneni zakon, Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21

Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19

Zakon o sudovima, Narodne novine br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22

Zakon o područjima i sjedištima sudova, Narodne novine, br. 67/18 i 21/22

Zakon o sudovima za mladež, Narodne novine, br. 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19

Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje, Narodne novine, br. 133/12

Prekršajni zakon, Narodne novine, br. 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18

Zakon o medijima, Narodne novine, br. 59/04, 84/11, 81/13

Zakon o elektroničkim medijima, Narodne novine, br. 111/21

Zakon o sportu, Narodne novine, br. 71/06, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

Međunarodni dokumenti

Konvencija o pravima djeteta Ujedinjenih naroda¹⁵ s tri pripadajuća fakultativna protokola:

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku povodom pritužbi te Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku povodom pritužbi (Narodne novine broj 2/2017 - Međunarodni dio);

Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji te Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji (Narodne novine, broj 5/2002 - Međunarodni dio);

Fakultativni protokol uz Konvenciju glede uključivanja djece u oružane sukobe te Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju glede uključivanja djece u oružane sukobe (Narodne novine, broj 5/2002 - Međunarodni dio);

Strategija Europske unije o pravima djeteta 2021.- 2024.¹⁶;

Europsko Jamstvo za djecu;

Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava¹⁷ (Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava, Narodne novine broj 1/2010, međunarodni dio)

Europska unija, Lisabonski ugovor Europske unije¹⁸

Agenda EU o pravima djeteta¹⁹;

EU smjernice za promociju i zaštitu prava djeteta²⁰ (promiču pristup jačanja sustava za zaštitu prava sve djece, uključujući sudjelovanje djece);

Povelja EU o temeljnim pravima²¹;

Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća EU od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženici u kaznenim postupcima, 2016/800²²;

Smjernice za alternativnu skrb o djeci UN-a²³;

---

¹⁵ Convention on the Rights of the Child, United Nations, New York, 20.11.1989, poveznica: https://gov.hr/UserDocsImages/Moja%20uprava/Konvencija_o_pravima_djeteta_UN.pdf

¹⁶ EU strategy on the Rights of the Child, European Commission, Brussels, 24.3.2021.

¹⁷ European Convention on the Exercise of Children's Rights, Council of Europe, Strasbourg, 25.1.1996.

¹⁸ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007

¹⁹ An EU Agenda for the Rights of the Child, European Commission, Brussels, 15.2.2011.

²⁰ EU Guidelines for the Promotion and Protection of the Rights of the Child, European Commission, 2017.

²¹ Povelja Europske unije o temeljnim pravima, Europska unija, 2016. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=RO>)

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0800&from=EN>

²³ Guidelines for the Alternative Care of Children, Glavna skupština Ujedinjenih naroda, New York, 24.2.2010.

Ciljevi održivog razvoja UN-a²⁴;

Europska socijalna povelja²⁵;

Rezolucija Europskog parlamenta o pravima djece povodom 30. obljetnice Konvencije UN-a o pravima djeteta (2019/2876(RSP))

Rezolucija Europskog parlamenta od 11. ožujka 2021. o pravima djece u pogledu strategije EU-a o pravima djeteta (2021/2523(RSP))

Komunikacija Komisije „Akcijski plan za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027.” (COM(2020) 758 final)

Preporuka Vijeća o politikama za smanjenje ranog napuštanja školovanja (2011/C 191/01)

Preporuka Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja (2018/C 195/01)

Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.) (2021/C 66/01)

Direktiva o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije (2011/93/EU)

Direktiva o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava (2011/36/EU)

Komunikacija Komisije „Strategija EU-a za učinkovitiju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece” (COM(2020) 607 final)

Komunikacija Komisije „Jamčenje pravde u EU-u – Europska strategija za pravosudnu izobrazbu za razdoblje 2021.–2024.” (COM(2020) 713 final)

Uredba Vijeća o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece (2019/1111/EU)

Direktiva o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima (2016/800/EU)

Direktiva o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela (2012/29/EU)

Komunikacija Komisije „Strategija EU-a za prava žrtava” (2020.–2025.) (COM(2020) 258 final)

Komunikacija Komisije „Akcijski plan za digitalno obrazovanje 2021.–2027.: Prilagodba obrazovanja i osposobljavanja digitalnom dobu” (COM(2020) 624 final)

---

²⁴ Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, Glavna skupština Ujedinjenih naroda, 25.9.2015.

²⁵ European Social Charter, Vijeće Europe, Strasbourg, 3.5.1996. (<https://rm.coe.int/168007cf93>)

Zajednička komunikacija „Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020.–2024.” (JOIN(2020) 5 final).

Ujedinjeni narodi, Opći komentar br. 25 (2021.) o pravima djece u odnosu na digitalno okruženje, Odbor za prava djeteta

Ujedinjeni narodi, Opći komentar br. 15 (2013.) o pravu djeteta na uživanje najviše moguće razine zdravlja, članak 24., Odbor za prava djeteta

Ujedinjeni narodi, Opći komentar br. 14 (2013.) o pravu djeteta da njegovi ili njeni najbolji interesi moraju imati prednost, Odbor za prava djeteta

5. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

Hijerarhija dječjih prava ne postoji i sva su jednako važna kako bi se dijete razvilo u zdravu i odgovornu osobu. Dječja prava trebaju biti poznata svim građanima države, a posebno institucijama i onima koji rade s djecom, ali i samoj djeci kako bi postala svjesna svojih prava i načina zaštite kod eventualnog ugrožavanja njihovih prava, te kako bi poštovala prava drugoga. Javne politike koje se izgrađuju imaju kao cilj zaštitu prava svakog djeteta te utjecaj na rješavanje zajedničkih problema i nude načine njihova rješavanja. Nacionalni plan predlaže integralan pristup djelovanja javnih institucija u predviđenim aktivnostima za postizanje definiranih posebnih ciljeva za dobrobit svakog djeteta, koji je postavljen kao opći cilj u ovome dokumentu.

Nacionalnom pravnom regulativom Republika Hrvatska osigurava temeljna prava djeteta. Sva su prava navedena u Konvenciji UN-a o pravima djeteta, koja obuhvaća građanska, politička, socijalna, ekonomska i kulturna prava djece. Među njima su i načelo temeljem kojeg dijete treba odrastati u obiteljskom okruženju, pravo djeteta na socijalnu sigurnost, pravo na uživanje životnog standarda koji odgovara djetetovom tjelesnom, psihičkom i društvenom razvoju, pravo na osnovno obrazovanje i odgoj, pravo na zdravstvenu skrb, pravo na mišljenje i slobodu izražavanja mišljenja, pravo na informacije, pravo na odmor i igru, pravo na privatnost, pravo na uključivanje u društvene procese, pravo na zaštitu.

Svrha ovog Nacionalnog plana je djelotvorno štititi prava djece u RH, istovremeno promovirajući integrativni pristup pravima djece kroz međuresornu suradnju, prvenstveno u područjima socijalne politike i obitelji, pravosuđa, zdravstva, odgoja i obrazovanja, sporta i kulture. Prava djece su u međuovisnosti s navedenim sektorima, koji osiguravaju poštovanje, promicanje, očuvanje te unapređenje prava djeteta što vodi postizanju boljih uvjeta života za djecu.

Prioritet 1: Razvoj javnih politika za promicanje jednakih mogućnosti za djecu u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti te rad na postavljanju okvira za nacionalni pristup oko eliminacije nasilja nad djecom

Rad na mjerama koje vode suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti djece označava osiguravanje sustavne podrške kod unaprjeđenja kvalitete života djece i njihove sigurnosti, kako bi mogla rasti i razvijati se u sigurnom i stabilnom okruženju. U skladu s time, bitno je raditi na razvoju javnih politika promicanja jednakih mogućnosti za djecu u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti te na unaprjeđenju postavljanja okvira za nacionalni pristup eliminaciji svake vrste nasilja nad djecom, što ugrožava socijalni razvoj djece.

Prioritet 2: Razvoj javnih politika za osiguravanje sustavne podrške unaprjeđenja kvalitete života djece i njihove sigurnosti, kako bi rasla i razvijala se u sigurnom i stabilnom okruženju

Princip sudjelovanja djece treba biti ugrađen u sve sustave djelovanja, te djeca trebaju znati da mogu izraziti svoje mišljenje u područjima u kojima ga po zakonskim propisima imaju pravo izraziti. Razvoj javnih politika za povećanje pristupačnosti visokokvalitetnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu, pridonosi i osiguranju standarda kvalitete i resursa za podršku djeci izloženoj riziku socijalne isključenosti, a u skladu je i s Europskim Jamstvom za djecu.

Kod osiguranja kvalitetne zdravstvene skrbi djece, bitno je njihovo uključivanje u proces donošenja odluka, zaštite od zaraznih i nezaraznih bolesti te radu na prevenciji i edukaciji, a posebno je naglasak na ranom uočavanju i učinkovitom zbrinjavanju mentalnog zdravlja djece kao i otklonima rizika ovisničkih ponašanja djece. Stoga je bitno promicanje aktivnog života, radi naglašavanja važnosti tjelesne aktivnosti kod djece u svrhu očuvanja i poboljšanja zdravlja, prevencije kroničnih bolesti, održanja tjelesne mase. U ovim je aktivnostima bitna međusektorska suradnja radi zaštite prava djece u osiguranju dostupnosti kako organiziranih aktivnosti, tako i stvaranja mogućnosti za spontanu igru i kreativnost, čime se posebno štite prava djece na odmor, slobodno vrijeme, igru, rekreativne aktivnosti, kulturni život i umjetnost.

Unaprjeđenjem razvojne uloge digitalnih medija u životima djece, te razvoj politika za uvođenje dodatne edukacije djece u vidu njihova osnaživanja pri korištenju digitalnih medija i medijske pismenosti, radi se na osnaživanju institucija u zaštiti i promicanju prava djece te podizanju razine osviještenosti o jačini utjecaja digitalne tehnologije na život djece, a samim time i društva.

Prioritet 3: Pravosuđe prilagođeno djeci - Sustavna zaštita prava ranjivih skupina djece u pravosudnim tijelima i sudskim postupcima i u svim kontaktima sa zakonima, uz naglašavanje

važnosti individualiziranog pristupa u pravosuđu, koje treba biti pristupačno svakom djetetu, bez ikakve diskriminacije

Sustavna zaštita prava svakog djeteta, a posebno ranjivih skupina djece u pravosudnim tijelima i sudskim postupcima, ističe važnost individualiziranog pristupa u pravosuđu, koje treba biti pristupačno svakom djetetu, bez ikakve diskriminacije. Razvijaju se i prakticiraju alternative sudskim postupcima, te se preporuča proveda Preporuka Vijeća Europe o djeci s roditeljima u zatvoru kao i jačanje sustava skrbništva za svu djecu bez pratnje. U okviru obiteljskopravne zaštite djeteta u sudskim postupcima predviđa se ustroj specijaliziranih sudskih odjela za obiteljske predmete u općinskim sudovima te edukacija sudaca i odvjetnika na poslovima za djecu i obitelj. Kako bi se poboljšalo neovisno zastupanje djeteta u zaštiti osobnih i imovinskih prava predviđa se osnivanje više podružnica centara za posebno skrbništvo.

6. POPIS POSEBNIH CILJEVA I KLJUČNIH POKAZATELJA ISHODA, OPIS PRIPADAJUĆIH MJERA ZA PROVEDBU

Razvojni smjer 2. NRS-a 2030 Jačanje otpornosti na krize		
Strateški cilj: Zdrav, aktivan i kvalitetan život		
Pokazatelj učinka: Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	Početna vrijednost: 23,30%	Ciljna vrijednost 2030: <15%
Prioritet 1: Razvoj javnih politika za promicanje jednakih mogućnosti za djecu u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti te rad na postavljanju okvira za nacionalni pristup oko eliminacije nasilja nad djecom		
Posebni cilj 1.: Suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti djece		
Doprinos provedbi povezanog cilja iz hijerarhijski nadređenih akata strateškog planiranja: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (dalje u tekstu: NRS 2030), u okviru razvojnih izazova i potencijala Hrvatske u idućem desetljeću, određuje povećanje pristupačnosti visokokvalitetnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu radi ostvarivanja prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi i osiguravanja standarda kvalitete i resursa za podršku djeci izloženoj riziku socijalne isključenosti. Ostvarenjem ovog posebnog cilja unaprijedit će se suzbijanje diskriminacije i načini zaštite djece od socijalne isključenosti. Naime, djeca koja imaju otežan pristup uslugama, kao što su rani odgoj i obrazovanje, kvalitetni uvjeti stanovanja, kvalitetna prehrana, način života (uvjeti siromaštva, djeca žrtve manipulacije i psihičkog nasilja, djeca u razvedenim brakovima, djeca čiji su roditelji u zatvoru i sl.) vrlo su često upravo ona koja su u riziku od socijalne isključenosti te im je potrebna podrška i zaštita. Stoga je važan međuresorni pristup u prevenciji socijalne isključenosti i suzbijanja diskriminacije, kako bi se zaštitilo mentalno zdravlje djece, i to povećanjem dostupnosti usluga za zaštitu mentalnog zdravlja djece, a onda na taj način povećanjem njihove psihološke otpornosti. U okviru doprinosa provedbi navedenog cilja NRS 2030, ističu se i aktivnosti na unaprjeđenju prava djece roditelja zatvorenika, dok je u cilju jačanja međuresorne suradnje na području prevencije kaznenih djela i delinkvencije djece predviđeno unaprjeđenje rada Vijeća za prevenciju kriminaliteta.		
Mjere za provedbu posebnog cilja: 1. Unaprjeđenje znanja o mentalnom zdravlju djece kod svih relevantnih dionika stručnjaka u sustavima: odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi		

2. Uvođenje tema iz područja mentalno-zdravstvene pismenosti na svim razinama odgoja i obrazovanja
3. Unaprjeđenje rada timova za psihološke krizne intervencije
4. Uključivanje djece u sportsko rekreativne programe i aktivnosti
5. Unaprjeđenje kvalitete života djece kroz sportske aktivnosti
6. Podrška roditeljstvu u obiteljima u riziku
7. Poticanje županija, općina i gradova na osnivanje Vijeća za prevenciju kriminaliteta

Planirani rok provedbe mjera: 2026. godina

Ukupni procijenjeni trošak provedbe posebnog cilja:

206.122.500,00 kn

Doprinos ciljevima/podciljevima održivog razvoja UN Agende 2030 (SDG):

UN-ovi ciljevi održivog razvoja do 2030.:

Provedba ovog posebnog cilja utječe na postizanje nekoliko ciljeva SDG-a.

Kroz aktivnosti ostvarivat će se cilj 4. koji će pridonijeti obrazovanju dostupnom svoj djeci (predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje). Kroz ostvarenje predloženih mjera utječe se na cilj 10.: Smanjenje nejednakosti u vidu osnaživanja i promicanja socijalne, ekonomske i političke uključenosti svih, bez obzira na starost, spol, invalidnost, rasu, etničku pripadnost, porijeklo, religiju ili ekonomski ili drugi status. Također se provedbom ovog posebnog cilja utječe na postizanje cilja 16.: Mir, pravda i snažne institucije, u vidu omogućavanja pristupa pravdi za sve i izgradnji efikasnih, pouzdanih i uključivih institucija na svim razinama, a posebice se ističu podciljevi: 16.7.: Osigurati odgovorno, uključivo, participativno i reprezentativno donošenje odluka na svim razinama, te 16.10.: Osigurati javni pristup informacijama i zaštitu osnovnih sloboda, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim sporazumima.

Pokazatelj ishoda: OI.02.3.72 Broj polaznika u razvijenim specijaliziranim programima edukacija za stručnjake koji rade s djecom radi zaštite mentalnog zdravlja djece	Početna vrijednost 2022.: 0	Ciljna vrijednost 2026.: 4500
Pokazatelj ishoda: OI.02.3.73 Broj djece uključene u sportske aktivnosti	Početna vrijednost 2022.: 50.000	Ciljna vrijednost 2026.: 310.000
Pokazatelj ishoda: OI.02.3.74 Broj obitelji kojima je pružena podrška	Početna vrijednost 2022.: 2500	Ciljna vrijednost 2026.: 2650

kod podizanja djece u otežanim okolnostima		
Posebni cilj 2.: Zaštita djece od svih oblika nasilja		
<p>Doprinos provedbi povezanog cilja iz hijerarhijski nadređenih akata strateškog planiranja:</p> <p>U okviru razvojnih izazova i potencijala Hrvatske u idućem desetljeću, NRS 2030 teži unaprjeđenju ravnomjerne dostupnosti i kvalitete sveobuhvatne socijalne skrbi za posebno osjetljive skupine, gdje se posebno izdvajaju i djeca. Ostvarenjem ovog posebnog cilja unaprijedit će se sustav za eliminaciju svih oblika nasilja nad djecom, počev od tjelesnog, psihičkog i seksualnog zlostavljanja, nasilja u obitelji, ali i nasilja među vršnjacima te nasilja u digitalnoj sferi. Predviđene mjere predviđaju podršku djeci žrtvama i svjedocima nasilja, dok se u radu s osjetljivim skupinama predviđa i mjera rada s djecom žrtvama i počiniteljima međuvršnjačkog nasilja i njihovim roditeljima u svrhu prevencije i smanjenja međuvršnjačkog nasilja te educiranja učenika s ciljem sprečavanja nasilja. U okviru aktivnosti usmjerenih prevenciji govora mržnje nastojati senzibilizirati potencijalne ranjive skupine djece i građane o važnosti reakcije društva u pogledu eliminacije govora mržnje. U okviru posebnih mjera, a radi unaprjeđenja rada s posebno osjetljivim skupinama, provodit će se i edukacije o važnosti reakcije na sve oblike nasilja na potresom pogođenom području.</p> <p>Mjere za provedbu posebnog cilja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podrška djeci žrtvama i svjedocima kaznenih djela 2. Podrška djeci žrtvama obiteljskog nasilja 3. Edukacija učenika osnovnih i srednjih škola s ciljem sprečavanja nasilja među mladima, nasilja prema ženama i nasilja u obitelji 4. Podrška djeci žrtvama i počiniteljima međuvršnjačkog nasilja 5. Prevencija govora mržnje kod djece 6. Jačanje i promicanje sigurnosti djece u zajednici u okviru prevencije protupravnih i drugih društveno neprihvatljivih ponašanja prema djeci pripadnicima romske nacionalne manjine kroz senzibilizaciju, informiranje, podizanje svijesti o pojavnim oblicima, samozaštitu kao i osnaživanje u cilju prijavljivanja protupravnih oblika ponašanja 7. Prevencija zlouporabe i ovisnosti o alkoholu, drogama i kocki 8. Provođenje programa radi postizanja učinkovitosti prevencije nasilja na potresom pogođenom području <p>Planirani rok provedbe mjera: 2026. godina</p> <p>Ukupni procijenjeni trošak provedbe posebnog cilja: 6.875.000,00 kn</p>		

Doprinos ciljevima/podciljevima održivog razvoja UN Agende 2030 (SDG):UN-ovi ciljevi održivog razvoja do 2030.

Provedba ovog posebnog cilja utječe na postizanje dvaju ciljeva SDG-a, u okviru cilja 5 radit će se na postizanju pune ravnopravnosti spolova te u okviru cilja 16: Mir, pravda i snažne institucije – promicat će se miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, omogućiti pristup pravdi za sve i izgraditi efikasne, pouzdane i uključive institucije na svim razinama. Provođenjem predviđenih mjera, senzibilizirat će se javnost oko važnosti provođenja aktivnosti za prevenciju nasilja, čime će se osnažiti institucije za ostvarivanje pravde prema djeci žrtvama raznih oblika nasilja.

Pokazatelj ishoda: OI.02.3.75 Broj djece kojoj su povrijeđena njihova prava kaznenim djelom na štetu djeteta	Početna vrijednost 2022.: 4256	Ciljna vrijednost 2026.: 4000
Pokazatelj ishoda: OI.02.3.76 Broj prijavljene djece zbog vršnjačkog nasilja centrima za socijalnu skrb	Početna vrijednost 2022.: 1663	Ciljna vrijednost 2026.: 1600

Prioritet 2:

Razvoj javnih politika za osiguravanje sustavne podrške unaprjeđenja kvalitete života djece i njihove sigurnosti, kako bi rasla i razvijala se u sigurnom i stabilnom okruženju

Posebni cilj 3.: Sudjelovanje djece u odlučivanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini**Doprinos provedbi povezanog cilja iz hijerarhijski nadređenih akata strateškog planiranja:**

Pravo djece na sudjelovanje jedno je četiri opća načela Konvencije za prava djeteta UN-a i uključuje sudjelovanje djeteta u svim područjima koja se odnose na njih. Provedbom ovog posebnog cilja unaprijedit će se vidovi dječje participacije, posebice u sustavu odgoja i obrazovanja. Dječja participacija bitan je vid raznih aktivnosti sudjelovanja djece u društvenim procesima te izražavanja mišljenja djece, dječje dobrobiti i aktivnog građanstva.

Mjere za provedbu posebnog cilja:

1. Organizacija edukacija za stručnjake u sustavu odgoja i obrazovanja o važnosti participacije djece
2. Kreiranje procedure za uključivanje djece u razvoj i donošenje javnih dokumenata na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini
3. Poticanje gradova na osnivanje i djelovanje dječjih vijeća

4. Poticanje dječje participacije u djelovanju Vijeća korisnika kod pružatelja socijalne usluge smještaja za djecu i Vijeća udomljene djece i mladih

Planirani rok provedbe mjera: 2026. godina

Ukupni procijenjeni trošak provedbe posebnog cilja:

1.955.000,00 kn

Doprinos ciljevima/podciljevima održivog razvoja UN Agende 2030 (SDG):

UN-ovi ciljevi održivog razvoja do 2030.

Provedba ovog posebnog cilja utječe na postizanje dvaju ciljeva SDG-a.

Ističe se postizanje cilja 4: Kvalitetno obrazovanje, kao pretpostavke za ostvarivanje postavljenih ciljeva, a označava se kvalitetama iz podcilja 4.7.

U okviru djelovanja snažnih institucija, smatra se razumnom obveza društva da djecu doživljava kao ravnopravne partnere u participiranju za donošenje odluka važnih za njih, kao i odluka o ostvarenju njihovih prava.

U okviru cilja 16: Mir, pravda i snažne institucije, utječe se na podcilj 16.7.: Osigurati odgovorno, uključivo, participativno i reprezentativno donošenje odluka na svim razinama.

Pokazatelj ishoda: OI.02.3.77 Broj polaznika u razvijenim specijaliziranim programima edukacija za stručnjake u odgojno-obrazovnom sustavu o važnosti dječje participacije	Početna vrijednost 2022.: 0	Ciljna vrijednost 2026.: 1800
Pokazatelj ishoda: OI.02.3.78 Broj kreiranih procedura za uključivanje djece u razvoj i donošenje javnih dokumenata	Početna vrijednost 2022.: 0	Ciljna vrijednost 2026.: 1
Pokazatelj ishoda: OI.02.3.79 Broj dječjih gradskih vijeća	Početna vrijednost 2022.: 40	Ciljna vrijednost 2026.: 80

Posebni cilj 4.: Sustavna potpora za djecu u digitalnom okruženju

Doprinos provedbi povezanog cilja iz hijerarhijski nadređenih akata strateškog planiranja:

U okviru razvojnih izazova i potencijala Hrvatske u idućem desetljeću, NRS 2030 spominje kao prioritet jačanje informacijsko-komunikacijske infrastrukture u odgojno-obrazovnim

ustanovama i digitalne pismenosti učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika. Ostvarenjem ovog posebnog cilja, kroz suradnju s Agencijom za elektroničke medije, unaprijedit će se znanje o medijskoj pismenosti kod djece, koja radi ubrzanog razvoja moderne tehnologije, sve ranije dolaze u doticaj s digitalnom tehnologijom i sve ranije počinju koristiti digitalne uređaje, vrlo često i bez nadzora odraslih, što povlači za sobom moguće negativne utjecaje. Vještine medijske pismenosti pomoći će djeci i mladima da se nauče služiti medijima, analizirati i kritički propitivati medijske sadržaje, pronaći vjerodostojne izvore informacija, zaštititi privatnost i osobne podatke, prepoznati potencijalno štetne medijske sadržaje i neprimjereno oglašavanje, prepoznati i zaštititi se i od bilo kojeg oblika elektroničkog nasija, kao i učiti se empatiji u komunikaciji u digitalnom, ali i stvarnom svijetu.

Mjere za provedbu posebnog cilja:

1. Poticanje preventivnih programa u odgojno-obrazovnom sustavu usmjerenih na medijsku pismenost
2. Unaprjeđenje sigurnosti i zaštite djece na internetu i društvenim mrežama

Planirani rok provedbe mjera: 2026. godina

Ukupni procijenjeni trošak provedbe posebnog cilja:
450.000,00 kn

Doprinos ciljevima/podciljevima održivog razvoja UN Agende 2030 (SDG):

UN-ovi ciljevi održivog razvoja do 2030.

Provedba ovog posebnog cilja utječe na postizanje cilja 9 SDG-a: Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost, a posebice podcilja 9.c: znatno povećati pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama te nastojati omogućiti univerzalan i cjenovno pristupačan pristup internetu. Veća dostupnost informacijsko-komunikacijske tehnologije kućanstvima i školama pružit će se djeci više mogućnosti korištenja digitalne tehnologije, koja uvelike utječe na njihov život. Dodatnim osiguravanjem edukacija djece o medijskoj pismenosti razvija se kritičko promišljanje kod djece i mladih prema porukama koje pronađu u digitalnom svijetu te će takve novostečene vještine pomoći djeci i mladima da se nauče služiti medijima.

Pokazatelj ishoda: OI.02.3.80 Broj djece koja su educirana o medijskoj pismenosti u odgojno-obrazovnom sustavu	Početna vrijednost 2022.: 0	Ciljna vrijednost 2026.: 260.000
Pokazatelj ishoda: OI.02.3.81 Broj djece izložene rizičnim i	Početna vrijednost 2022.: 217	Ciljna vrijednost 2026.: 270

uznemirujućim sadržajima u digitalnom okruženju		
Prioritet 3:		
Pravosuđe prilagođeno djeci - Sustavna zaštita prava ranjivih skupina djece u pravosudnim tijelima i sudskim postupcima i u svim kontaktima sa zakonima, uz naglašavanje važnosti individualiziranog pristupa u pravosuđu, koje treba biti pristupačno svakom djetetu, bez ikakve diskriminacije		
Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo		
Strateški cilj: Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom		
Pokazatelj učinka: Pokazatelj vremena rješavanja prvostupanjskih parničnih i trgovačkih predmeta	Početna vrijednost: 374 dana	Ciljna vrijednost: 250 dana
Posebni cilj 5.: Učinkovito i djelotvorno pravosuđe u postupcima koji se odnose na djecu		
<p>Doprinos provedbi povezanog cilja iz hijerarhijski nadređenih akata strateškog planiranja:</p> <p>U okviru razvojnih izazova i potencijala Hrvatske u idućem desetljeću, NRS 2030 određuje povećanje kvalitete javnih institucija te stvaranje boljeg, bržeg i modernijeg pravosuđa kako bi se povećalo povjerenje u institucije.</p> <p>Provedbom ovog posebnog cilja unaprijedit će se učinkovito i djelotvorno pravosuđe u postupcima prema djeci, posebice djeci žrtvama kaznenih djela te kazneno neodgovornoj djeci. Zakonom je propisano da u svim postupcima u obiteljskopравnim stvarima u vezi s djetetom nadležna tijela moraju postupati žurno uz istodobnu zaštitu djetetove dobrobiti, te je načelo žurnosti sadržano je i u čl. 347. OBZ-a kojim su određeni kratki rokovi postupanja na način da se prvo ročište mora održati u roku od 15 dana od pokretanja postupka.</p>		
<p>Mjere za provedbu posebnog cilja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Unaprjeđenje rada specijaliziranih sudskih odjela za obiteljske predmete 2. Edukacija pravnika na poslovima za djecu i obitelj u centrima za socijalnu skrb 3. Edukacija posebnih skrbnika za zastupanje djeteta u zaštiti osobnih i imovinskih prava 		
Planirani rok provedbe mjera: 2026. godina		
Ukupni procijenjeni trošak provedbe posebnog cilja: 200.000,00 kn		

Doprinos ciljevima/podciljevima održivog razvoja UN Agende 2030 (SDG):UN-ovi ciljevi održivog razvoja do 2030.:

Provedba ovog posebnog cilja utječe na postizanje cilja 16 SDG-a: Mir, pravda i snažne institucije - promicati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, omogućiti pristup pravdi za sve i izgraditi efikasne, pouzdane i uključive institucije na svim razinama, podcilja 16.3.: promicati vladavinu prava na nacionalnoj i međunarodnoj razini i osigurati jednak pristup pravosuđu za sve. Kroz učvršćivanje pravednih i snažnih pravosudnih institucija djeci će se u pravosudnom sustavu osigurati zaštita njihovih prava i njihova interesa, bili oni u ulozi žrtve, počinitelja i svjedoka kaznenog djela.

Pokazatelj ishoda: OI.02.3.82 Broj polaznika u razvijenim specijaliziranim programima edukacija za pravnike u obiteljskim predmetima	Početna vrijednost 2022.: 0	Ciljna vrijednost 2026.: 100
Pokazatelj ishoda: OI.02.3.83 Broj djece kojima je imenovan posebni skrbnik iz novoosnovanih podružnica Centra za posebno skrbništvo	Početna vrijednost 2022.: 0	Ciljna vrijednost 2026.: 1200

7. INDIKATIVNI FINANCIJSKI OKVIR

Provedba Nacionalnog plana i Akcijskog plana financirat će se iz sredstava Državnog proračuna u ukupnom iznosu za provedbu mjera iz svih posebnih ciljeva za razdoblje 2022. do 2026. godine: 215.602.500,00 kn.

Pregled po posebnim ciljevima i razdobljima:

Posebni cilj 1:

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2026:

206.122.500,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2024:

111.673.500,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za 2025. i 2026.:

94.449.000,00 kn

Posebni cilj 2:

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2026:

6.875.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2024:

4.125.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za 2025. i 2026.:

2.750.000,00 kn

Posebni cilj 3:

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2026:

1.955.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2024:

1.173.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za 2025. i 2026.:

782.000,00 kn

Posebni cilj 4:

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2026:

450.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2024:

270.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za 2025. i 2026.:

180.000,00 kn

Posebni cilj 5:

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2026:

200.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za razdoblje 2022.-2024:

120.000,00 kn

Ukupni procijenjeni trošak provedbe za 2025. i 2026.:

80.000,00 kn

8. OKVIR ZA PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I VREDNOVANJE

Okvir za praćenje, izvještavanje i vrednovanje Nacionalnog plana usklađen je s mjerodavnim zakonodavnim okvirom sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske.

Okvir za praćenje i izvještavanje

Koordinatorom provedbe Nacionalnog plana određuje se Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, koje će Nacionalni plan objaviti na mrežnoj stranici Ministarstva.

Sva se mjerodavna resorna ministarstva, čiji predstavnici kao imenovani članovi radne skupine sudjeluju u izradi i praćenju Nacionalnog plana te pripadajućih akcijskih planova, zadužuju da, po donošenju ovog Nacionalnog plana, upoznaju tijela i ustanove iz svog djelokruga s činjenicom i svrhom njegovog donošenja te da osiguraju njegovu dostupnost, kao i da poduzmu sve potrebne mjere radi njegove dosljedne primjene.

Praćenje i provedba Nacionalnog plana odvijat će se prikupljanjem podataka o provedbi posebnih ciljeva i ostvarivanju pokazatelja ishoda te provedbom Akcijskog plana, koji je ujedno alat kojim će se pratiti ostvarenje pokazatelja rezultata, odnosno mjera definiranih sa svrhom provedbe posebnih ciljeva. U provođenju Nacionalnog plana i Akcijskog plana sudjeluju mjerodavna tijela državne uprave.

Koordinatori za strateško planiranje tijela državne uprave odgovorni su za praćenje i izvještavanje o provedbi akata strateškog planiranja sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Godišnje izvješće o provedbi Nacionalnog plana je izvješće o provedbi posebnih ciljeva i ostvarivanju pokazatelja ishoda iz Nacionalnog plana koje nositelj izrade Nacionalnog plana podnosi Koordinacijskom tijelu.

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kao nositelj izrade Nacionalnog plana podnosi Koordinacijskom tijelu i Vladi RH godišnje izvješće o provedbi Nacionalnog plana u skladu s propisanim rokovima, a sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalnog plana obvezna su do 31. siječnja tekuće godine dostaviti Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike izvješća o provedbi mjera iz svoje nadležnosti za prethodnu godinu.

Okvir za vrednovanje

Postupkom vrednovanja utvrđuje se neovisna ocjena procesa izrade akta strateškog planiranja (prethodno vrednovanje), provedbe (srednjoročno vrednovanje) i postignutih razvojnih učinaka i rezultata po isteku provedbe posebnih ciljeva Nacionalnog plana (naknadno vrednovanje).

Uz vrednovanje koje je provedeno tijekom izrade, srednjoročno vrednovanje Nacionalnog plana planirano je dvaput: početkom 2024., te u 2026. godini po završetku provedbe Nacionalnog plana. Vrednovanje tijekom 2024. treba pokazati napredak ostvarenja rezultata i ishoda Nacionalnog plana te dati preporuke za otklanjanje svih uočenih smetnji i prepreka u provedbi Nacionalnog plana, uključujući i prijedloge promjena ili nadopuna Nacionalnog plana. Vrednovanje u 2026. treba sažeto ocijeniti cjelokupni utjecaj i učinak Nacionalnog plana, odnosno njegovu djelotvornost i učinkovitost u cijelom razdoblju provedbe od 2022.-2026. U postupcima vrednovanja Nacionalnog plana potrebno je pratiti i razvoj i analize mjerodavnih javnih politika.

9. PRILOZI

PRILOG 1. Analiza stanja za izradu Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj

Analiza stanja za izradu Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj

rujan 2021.

Vlada Republike Hrvatske usvojila je do sada dva strateška dokumenta čiji su ciljevi bili usmjereni na unaprjeđenje kvalitete života djece u različitim područjima (zdravstvo, odgoj i obrazovanje, zaštita od zlostavljanja i zanemarivanja, slobodno vrijeme, kultura i drugo); Nacionalni program djelovanja za djecu u Republici Hrvatskoj za razdoblje 1999. do 2005. godine i Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine.

Nadalje, 2003. godine je usvojila Prioritetne aktivnosti za dobrobit djece od 2003. godine do 2005. godine, jer je analiza provedbe Nacionalnog programa djelovanja za razdoblje 1999. do 2005. godine pokazala potrebu jasnijeg definiranja ciljeva i planiranje dinamičkog procesa koji će pridonijeti boljoj i sadržajnijoj provedbi Konvencije o pravima djeteta te definirati ograničeni broj konkretnih aktivnosti od dobrobiti za djecu koje imaju prioritetni značaj.

Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine je, polazeći od Strategije Vijeća Europe o pravima djeteta (2012. – 2015.) i EU Agende za prava djece, odredila četiri strateška cilja: (1) Unapređivanje sustava i osiguravanje usluga prilagođenih djeci u pet značajnih područja života djeteta odnosno u sustavu pravosuđa, sustavu zdravstva, sustavu socijalne skrbi, sustavu obrazovanja te u sportu, kulturi i drugim aktivnostima slobodnog vremena; (2) Eliminacija svih oblika nasilja nad djecom; (3) Osiguranje prava djece u ranjivim situacijama i (4) Osiguranje aktivnog sudjelovanja djece.

Za svaki strateški cilj bili su definirani prioriteti i ciljevi te mjere i nositelji. Akcijski planovi su bili vremenski raspoređeni u dva za razdoblja 2014.-2016. i 2017.-2020. Strateški ciljevi su definirani po svim područjima ukupno 85 operativna cilja i 251 mjera.

Svrha Strategije je bio nastavak poticanja napora svih tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ustanova i organizacija civilnog društva koji su usmjereni zaštiti i promociji prava djece, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta.

Donošenje Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2021. do 2026. godine (dalje u tekstu: Nacionalni plan) za sljedeće srednjoročno strateško razdoblje nastavak je kontinuiranog rada na unaprjeđenju promicanja i zaštite prava djece.

Odlukom Vlade RH o utvrđivanju akata strateškog planiranja povezanih s uvjetima koji omogućavaju provedbu fondova Europske unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine, rokova donošenja i tijela zaduženih za njihovu izradu, Klasa: 022-03/21-04/31, Urbroj: 50301-04/04-21-2 od 14. listopada 2020. godine, tijela državne uprave zadužena su za izradu 15 akata strateškog planiranja. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike zaduženo je za izradu i sljedećih akata strateškog planiranja:

1. Nacrt Nacionalnog plana izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine

Ovim strateškim dokumentom obuhvaćena su sva područja života osoba s invaliditetom, uključujući djecu s teškoćama u razvoju. Kao prioriteti su postavljeni: inkluzivni odgoj i obrazovanje; unaprjeđenje sustava zapošljavanja; osiguravanje pristupačnosti temeljne društvene infrastrukture i sadržaja javnog života te jačanje sigurnosti u kriznim situacijama.

Posebni ciljevi ovog Nacionalnog plana su: osiguranje inkluzivnog odgoja i obrazovanja za djecu s teškoćama u razvoju i studente s invaliditetom; unaprjeđenje sustava zapošljavanja; nastavak procesa deinstitucionalizacije i prevencije institucionalizacije; poboljšanje izgrađenog pristupačnog okruženja i prijevoza; unaprjeđenje pristupa uslugama zdravstvene zaštite; poboljšanje pristupačnosti sadržaja javnog života i jačanje sigurnosti u kriznim situacijama, za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom.

U području obrazovanja određene su mjere za provedbu inkluzivnog odgoja i obrazovanja; povećanje dostupnosti potpore učenicima s teškoćama u razvoju; povećanje dostupnosti strukovnog obrazovanja učenicima s teškoćama u razvoju, te povećanje dostupnosti visokog obrazovanja.

U području unaprjeđenja usluga zdravstvene zaštite istučemo ranu dijagnostiku odstupanja od urednog razvoja djeteta i uključivanje u rehabilitacijske programe; unaprjeđenje dostupnosti zdravstvene zaštite osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju te edukaciju i informiranje zdravstvenih radnika o komunikaciji s djecom s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom.

Nastavak procesa deinstitucionalizacije i prevencije institucionalizacije provodit će se kroz mjere za osnaživanje pružatelja podrške osobama s invaliditetom u zajednici i unaprjeđenje zakonodavnog okvira za osobe s invaliditetom.

Poboljšanje pristupačnosti sadržaja javnog života i jačanje sigurnosti u kriznim situacijama, provodit će se kroz mjere za povećanje sudjelovanja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom u sportskim i rekreacijskim aktivnostima; poticanje projekata usmjerenih na razvoj pristupačnog turizma; razvijanje partnerstva državne i javne uprave s udrugama osoba s invaliditetom.

2. Nacrt Nacionalnog plana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine

Ovaj strateški dokument također je sveobuhvatan, ima za cilj smanjenje osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Kao prioritet je postavljeno poboljšanje kvalitete življenja kroz koordinirani sustav potpore svim skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti te poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite osobama u riziku od siromaštva.

U pogledu djece, za posebni cilj postavljena je prevencija i smanjenje dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti: povećanjem dostupnosti odgoja i obrazovanja marginalnim i ranjivim skupinama koji su u lošijem socioekonomskom položaju, poboljšanje i dostupnost besplatnih programa usmjerenih socijalnom uključivanju djece i obitelji u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, te poboljšanje integriranog pristupa skrbi za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Navedeno će se ostvariti kroz mjere sufinanciranja opremanja dječjih vrtića didaktičkom opremom za rad s djecom s teškoćama u razvoju, osiguravanje troškova prijevoza, prehrane i nastavnih sredstava učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoj školi; osiguravanje troškova prijevoza i nastavnih sredstava učenicima s teškoćama u razvoju u srednjoj školi, financiranje nabave udžbenika za obvezne nastavne predmete učenicima srednjih škola i drugih obrazovnih materijala i učenicima osnovnih škola korisnika zajamčene minimalne naknade; pružanje programa socijalnog uključivanja za djecu i obitelji u riziku od siromaštva; pružanje programa osnaživanja i podrške djeci i mladima nakon izlaska iz skrbi; osiguravanje besplatne školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva; kulturne i umjetničke aktivnosti za djecu i mlade u riziku od siromaštva; poboljšanje kapaciteta (znanja i vještina) stručnjaka u sustavu socijalne skrbi kako bi se osigurala kvalitetna i pravodobna rana identifikacija, upućivanje, učinkovito vođenje slučajeva, djelotvorne obiteljske intervencije i pružanje usluga koji su prilagođeni multikulturalnom okruženju (uključujući romsku populaciju) te poboljšanje kapaciteta stručnjaka u drugim sustavima (policija, zdravstvo, odgoj i obrazovanje i drugi sustavi).

3. Nacrt Nacionalnog plana razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine

Ovaj strateški dokument je usmjeren na razvoj kvalitetnih i regionalno dostupnih usluga za sve skupine korisnika, uključujući i djecu. Obuhvaća dva prioriteta u području razvoja socijalnih usluga: dostupnost i ravnomjerni regionalni razvoj socijalnih usluga te kvalitetu i održivi razvoj socijalnih usluga.

Socijalne usluge u sustavu socijalne skrbi obuhvaćaju aktivnosti, mjere i programe namijenjene sprečavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i teškoća pojedinaca i obitelji, te poboljšanje kvalitete njihovog života u zajednici. Organiziraju se kao usluge za djecu, mlade, obitelj i odrasle osobe, uz uvažavanje socijalnih veza i okruženja korisnika i obitelji.

Istaknut je proces deinstitucionalizacije, ali i procesa koji vode ka prevenciji institucionalizacije, a koji će biti usmjereni prvenstveno na djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu i mlade s problemima u ponašanju te djecu s teškoćama u razvoju.

Predviđene su aktivnosti nastavka procesa deinstitucionalizacije djece i aktivnosti razvoja usluga podrške u zajednici za djecu i njihove obitelji (usluga psihosocijalnog savjetovanja, uspostavljanje mobilnih timova podrške, podrška udomiteljima, usluga organiziranog stanovanja, širenje usluge rane intervencije) te zapošljavanje potrebnog broja stručnjaka i unapređenje infrastrukturnih uvjeta za pružanje usluga podrške u zajednici.

S ciljem prevencije institucionalizacije djece iz obitelji u riziku jačanjem roditeljskih kompetencija od velikog je značenja provođenje mjera obiteljsko pravne zaštite, osobito mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu i mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu. Ističe se da je bitno da se aktivnosti vezane za zaštitu djece usmjere na promjenu prakse kako bi se prioritetno koristile usluge u zajednici, a smještaj u instituciju primjenjivao kao posljednja u nizu socijalnih usluga, osim u slučajevima žurnih mjera izdvajanja djeteta izvan obitelji u kojoj je djetetu ugrožena sigurnost.

Kao posebni ciljevi postavljeni su: povećanje dostupnosti socijalnih usluga; uvođenje novih usluga (socijalne inovacije); unapređenje upravljanja socijalnim uslugama; jačanje kapaciteta pružatelja socijalnih usluga.

Sukladno Odluci o pokretanju postupka izrade Nacrta **Nacionalnog plana za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja** za razdoblje od 2022. do 2027. godine, Vlade Republike Hrvatske od 19. kolovoza 2021. godine, u Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike započeo postupak izrade ovog Nacionalnog plana. Ovaj strateški dokument će u području prevencije obuhvatiti razvijanje i provedbu programa prevencije za djecu i mlade te programa edukacije odgajatelja i prosvjetnih djelatnika i svih stručnih osoba koje se u svom radu susreću s djecom. U pogledu zaštite djece ovaj će strateški dokument biti usklađen sa Strategijom EU za učinkovitiju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece. Plan će predvidjeti i razvoj programa podrške žrtvama, kao i programa za počinitelje.

Ministarstvo turizma i sporta koordiniralo je izradom **Nacionalnog programa športa 2019. – 2026.** (Narodne novine, br. 69/2019). Ovaj je strateški dokument izrađen u okviru općeg cilja za unapređenje zdravstveno usmjereno tjelesnog vježbanja i povećanja promocijske vrijednosti sporta. Predlaže se sufinanciranje provođenja sportskih programa, poticanje i provođenje izvanškolskih sportskih programa koje provodi Hrvatski školski sportski savez, s ciljem povećanja broja škola koje provode program Univerzalne sportska škola i Vježbaonice. Potiče se rad sportskih udruga koje provode programe koje potiču na svakodnevno bavljenje tjelesnom aktivnosti, kako bi se stvorili bolji uvjeti za redovito bavljenje sportom kako kroz sustav odgoja i obrazovanja tako i kroz izvaninstitucionalni način bavljenja sportom. Povećanjem broja sportskih programa i povećanjem broja djece uključene u rekreativno bavljenje sportom, potiču se i stvaraju bolji uvjeti za redovito bavljenje sportom radi poboljšanja zdravlja i stjecanja zdravih životnih navika. U provedbi ovog cilja važno je osiguranje dostupnosti sportskim aktivnostima za djecu u riziku od socijalne isključenosti, djecu žrtve odnosno počinitelje nasilja.

Također, nacrti drugih akata strateškog planiranja u mjerodavnosti drugih tijela državne uprave obuhvaćaju područje prava djece, kao što su: Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Nacionalni plan razvoja zdravstva za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Nacionalni plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine; Strategija demografske revitalizacije Republike Hrvatske 2022.- 2031.; Nacionalna strategija djelovanja na području ovisnosti 2021.-2030.

Statistički prikaz nacionalnog konteksta

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) za 2020. godinu, Hrvatska ima ukupno 4.036.355 stanovnika. Djece u dobi od 0-18 godina (bez navršenih 18 godina) je ukupno 691.849, što iznosi 17.14% djece i mladih u ukupnoj populaciji u RH.

Prema podacima Eurostat-a, Statističkog ureda Europske unije, udio djece i mladih (0-18 godina) u ukupnom stanovništvu Europske unije je 18.2% u 2021. godini²⁶.

U nastavku se u Tablici 1, prema podacima DZS, prikazuje pregled broja djece u 2020. godini, prema dobi, u odnosu na ukupan broj djece od 0-17 godina starosti: 691.849 te u odnosu na ukupan broj građana u RH: 4.036.355²⁷:

Tablica 1. Procjena stanovništva Republike Hrvatske, 31.12.2020.			
Dob	Ukupno	% na broj djece od 0-17 godina (691.849)	% na ukupan broj stanovnika (4.036.355)
0-4	181.550	26,24%	4,50%
5-9	190.992	27,61%	4,73%
10-14	202.345	29,25%	5,01%
15-17	116.962	16,91%	2,90%
Ukupno	691.849	100%	17.14%

²⁶ Ratio of children and young people in the total population on 1 January by sex and age, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_demo_020/default/map?lang=en

²⁷ Postoci se prikazuju zaokruživanjem na 2 decimalna mjesta

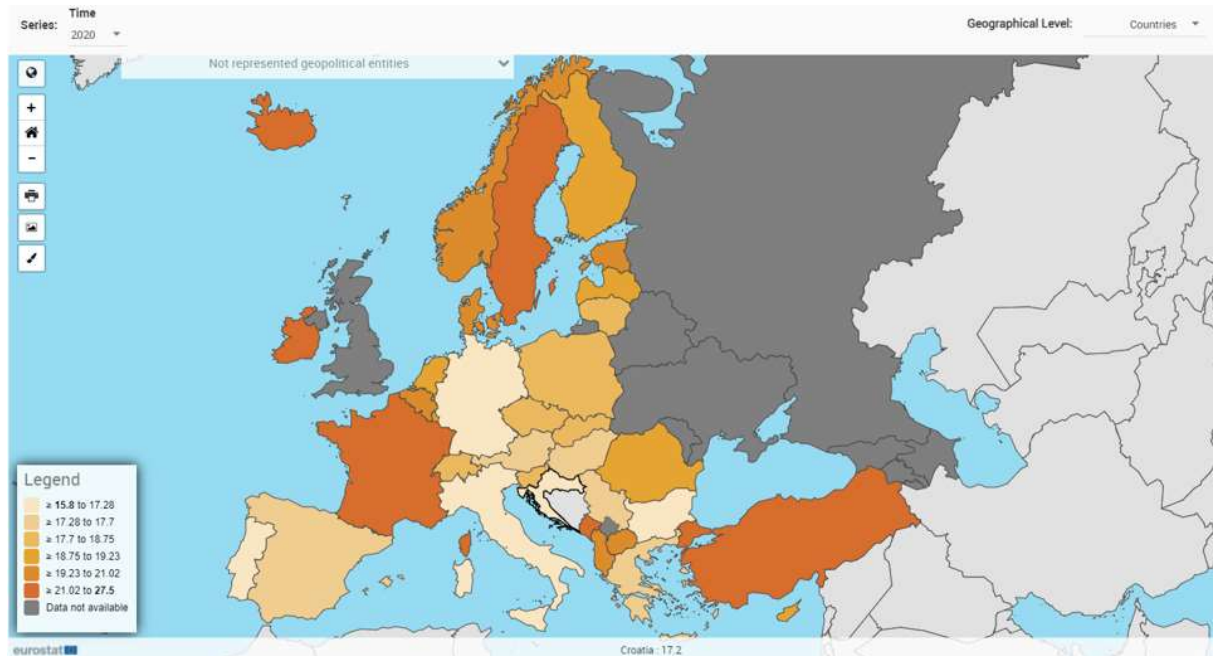

U Tablici 2 prikazuje se broj djece po županijama u dobi 0-17 godina starosti u 2020. godini, prema podacima DZS, u odnosu na ukupan broj djece u RH od 0-17 godina starosti: 691.849 te u odnosu na ukupan broj građana u RH: 4.036.355.

Tablica 2. - Dob: 0-17 godina starosti djece – Pregled broja djece po županijama u RH u odnosu na ukupan broj djece u RH (691.849) i u odnosu na ukupan broj stanovnika u RH (4.036.355), 2020.g.			
Županija	Broj djece	% na ukupan broj djece od 0-17 godina (691.849)	% na ukupan broj stanovnika (4.036.355)
Grad Zagreb	143.466	20,74%	3,55%
Zagrebačka županija	54.465	7,87%	1,35%
Krapinsko-zagorska županija	20.379	2,95%	0,50%
Sisačko-moslavačka županija	23.664	3,42%	0,59%
Karlovačka županija	17.839	2,58%	0,44%
Varaždinska županija	28.004	4,05%	0,69%
Koprivničko-križevačka županija	18.582	2,69%	0,46%
Bjelovarsko-bilogorska županija	18.389	2,66%	0,46%
Primorsko-goranska županija	41.218	5,96%	1,02%
Ličko-senjska županija	6.831	0,99%	0,17%
Virovitičko-podravska županija	12.631	1,83%	0,32%
Požeško-slavonska županija	11.539	1,68%	0,29%
Brodsko-posavska županija	24.052	3,48%	0,6%
Zadarska županija	29.593	4,28%	0,73%
Osječko-baranjska županija	45.065	6,51%	1,12%
Šibensko-kninska županija	15.459	2,23%	0,38%
Vukovarsko-srijemska županija	26.210	3,79%	0,65%
Splitsko-dalmatinska županija	79.236	11,45%	1,96%
Istarska županija	32.352	4,68%	0,80%
Dubrovačko-neretvanska županija	21.872	3,16%	0,54%
Međimurska županija	21.021	3,04%	0,52%
Ukupno:	691.849	100%	17,14%

Udio djece u Europi

Prema Eurostatu, u Hrvatskoj je udio djece i mladih u odnosu na ukupni broj stanovnika 17.2% u 2020.g.

Grafički prikaz udjela djece u ukupnoj populaciji, izvor: Eurostat²⁸

²⁸ Eurostat, Ratio of children and young people in the total population on 1 January by seks and age, Age class: less than 18 years, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_demo_020/default/map?lang=en

Analiza programskih područja i zakonodavnog i institucionalnog okvira kroz zadana područja intervencije

Cilj Nacionalnog plana je unaprjeđenje javnih politika za prava djeteta, koja se definiraju kroz ključnih pet područja intervencije:

1. Jednake mogućnosti za svu djecu - suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti;
2. Život djece bez nasilja - zaštita djece od svih oblika nasilja i zlostavljanja;
3. Sudjelovanje djece u odlučivanju u svim područjima koja se odnose na njihov život - pravo na sudjelovanje sve djece;
4. Odrastanje djece u digitalnom okruženju - osiguranje potpunog i sigurnog digitalnog okruženja za svu djecu;
5. Zaštita djece u pravosudnim postupcima - pravosuđe naklonjeno djeci

1. Jednake mogućnosti za svu djecu – suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti

Jedan od prioriteta svake države jest suzbijanje siromaštva i unaprjeđenje dobrobiti djece. Djeca u riziku od siromaštva imaju i rizik socijalne isključenosti, a velika je i mogućnost međugeneracijskog prenošenja siromaštva te je koordinacija socijalnih politika koje omogućavaju jednake mogućnosti za sve jako bitna u svim područjima koja su važna za zaštitu prava djece. Dječje siromaštvo se promatra i iz perspektive cjelokupne obitelji, te se ističu rizične skupine prema kojima se usmjeravaju javne politike, kao što su djeca nezaposlenih roditelja, djeca razvedenih roditelja, djeca kojima su roditelji u zatvoru, djeca u obiteljima s većim brojem djece, djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi smještena u udomiteljskim obiteljima ili ustanovama socijalne skrbi i ostale rizične skupine djece i obitelji. Pružanje jednakih mogućnosti za svu djecu se provodi kroz analizu i unaprjeđivanje raznih dimenzija, posebice kao što su zdravlje te obrazovanje, ali i rad na javnim politikama kojima se smanjuju regionalne razlike, čime kvalitetne usluge skrbi za djecu postaju dostupnije te olakšavaju život djece i njihovih obitelji.

Socijalna prava su u RH zaštićena Ustavom Republike Hrvatske²⁹ i zakonima te je obaveza borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti upisana i u temeljnim međunarodnim dokumentima poput Milenijske deklaracije UN-a i Milenijskih ciljeva razvoja UN-a, kao i u Europskoj socijalnoj povelji koja navodi "pravo na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti" kao jedno od temeljnih građanskih prava. Udio socijalne zaštite u BDP-u Republike Hrvatske iznosi godišnje oko 20%, a četiri su velike skupine u najvećem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti: djeca i mladi, starije osobe i umirovljenici, nezaposlene osobe te osobe s invaliditetom. Što se tiče socijalne isključenosti, najugroženija skupina su

---

²⁹ Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

djeca s teškoćama u razvoju, dok gospodarska kriza posebno negativno pogađa svu djecu. Djeca koja odrastaju u siromaštvu imaju veći rizik od socijalne isključenosti i probleme sa zdravljem u budućnosti te je potrebno prekidanje kruga prijenosa manjih mogućnosti u ranoj dobi. U skladu s ovime, potrebna je bolja ciljanost socijalnih programa usmjerenih primarno djeci i njihovim obiteljima.

U razmatranju grupacije djece koja su u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, koristi se AROPE indikator Eurostat-a, koji označava život u kućanstvu: (a) koje ima raspoloživi prihod (tj. prihod nakon poreza) koji su prilagođeni veličini kućanstva ispod 60% srednjeg ekvivalentnog raspoloživog prihoda u datoj zemlji; ili (b) koje si ne mogu priuštiti najmanje četiri od sljedećih devet stavki: (i) za plaćanje stanarine, kredita ili režija; (ii) da mogu dovoljno toplo zagrijati svoj dom; (iii) da mogu pokriti neočekivane troškove; (iv) da mogu redovito jesti meso ili proteine; (v) da mogu otići na godišnji odmor; (vi) da mogu kupiti televizor; (vii) da mogu kupiti perilicu za rublje; (viii) da mogu kupiti automobil; (ix) da imaju telefon; ili (c) ako su radno sposobni članovi radili manje od 20 % svog ukupnog radnog potencijala tijekom prethodnih 12 mjeseci. Prema ovom indikatoru, u dvije trećine država članica EU rizik od siromaštva među djecom je veći nego među općom populacijom.

Posebna se pozornost usmjerava na rane faze obrazovanja, kada počinju socijalne nejednakosti i u čiji razvoj se ulaganje višestruko isplati. Slijedi statistički prikaz uključenost djece u obrazovni sustav.

Broj djece u programima predškolskog odgoja

Prema Priopćenju DZS³⁰ u Hrvatskoj je u pedagoškoj godini 2020./2021. zabilježeno 1697 dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, kako je prikazano u tablici:

Osnivač	Ukupno	Dječji vrtići			Druge pravne osobe		
		samostalni	s područnim odjelima	Područni odjeli	Osnovne škole	Igraonice u knjižnici	Druge ustanove
Ukupno	1697	350	285	889	139	5	29
Republika Hrvatska	4	1	-	1	1	1	-
Jedinice lokalne uprave i samouprave	1269	168	212	738	133	4	14
Druge domaće pravne i fizičke osobe (privatne)	365	166	59	120	5	-	15
Vjerske zajednice	59	15	14	30	-	-	-

Što se tiče broja djece obuhvaćene programima predškolskog odgoja u ped. g. 2020./2021., prema Priopćenju DZS³¹, u odnosu na prošlu pedagošku godinu, upisano je 2.230 djece manje.

Ukupan broj djece u RH, prema podacima DZS za 2019. godinu, u dobi od 0-6 godina (s navršenih 6 godina) jest 258.570.

³⁰ Državni zavod za statistiku, Priopćenje, 12. svibnja 2020., broj 8.1.8.: Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja 2019./2020., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-08_01_2020.htm; Pogledati i: Statistička izvješća DZS, 1663/2020, Osnovne škole i dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, kraj šk.g. 2018./2019., početak šk.g. 2019./2020., Zagreb 2020. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1663.pdf

³¹ Državni zavod za statistiku, Priopćenje, 12. svibnja 2020., broj 8.1.8.: Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja 2020./2021., Zagreb, 2. srpnja 2021., Broj 8.1.8., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/08-01-08_01_2021.htm

Tablica 4. - Odnos broja djece uključene u programe predškolskog odgoja s ukupnim brojem djece, ped. g. 2019./2020.							
Broj djece u RH u dobi 0-6 godina (navršenih 6 godina) u 2020.g.	Broj djece u RH u dobi 0-7 godina (navršenih 7 godina) u 2020.g.	Broj djece u programima predškolskog odgoja	Broj djece u redovitim programima	Broj djece u predškoli	Broj djece u kraćim programima	Broj djece u dobi 0-6 godina u odnosu na ukupan broj djece uključenih u programe predškolskog odgoja	Broj djece u dobi 0-7 godina u odnosu na ukupan broj djece uključenih u programe predškolskog odgoja
258.570	298.564	139.682	125.294	9.861	4.527	54,02%	46,78%

Tablica 5. - Broj djece uključene u programe predškolskog odgoja, ped. g. 2020./2021.			
Broj djece u programima predškolskog odgoja	Broj djece u redovitim programima	Broj djece u predškoli	Broj djece u kraćim programima
137.452	125.410	9.996	2.046

Redovitim programima u pedagoškoj godini 2020./2021. bilo je obuhvaćeno 125.410 djece (91,2% u odnosu na broj djece u programima predškolskog odgoja), programom predškole 9.996 (7,3%) i kraćim programima 2.046 (1,5%).

U nastavku se prikazuje statistički grafički pregled djece obuhvaćenih programima predškolskog uzrasta prema dobnim skupinama u navedenim pedagoškim godinama:

Tablica 6. - Usporedba broja djece u programima predškolskog odgoja prema dobnim skupinama i pedagoškim godinama																	
ped.g. 2019./2020.	ped.g. 2020./2021.																
<p>DJECA OBUHVAĆENA PROGRAMIMA PREDŠKOLSKOG ODGOJA PREMA DOBNIM SKUPINAMA, POČETAK PED. G. 2019./2020.</p> <table border="1"> <caption>Data for 2019./2020. pie chart</caption> <thead> <tr> <th>Age Group</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>do 3 godine</td> <td>20,26%</td> </tr> <tr> <td>3 – 5 godina</td> <td>36,48%</td> </tr> <tr> <td>5 – 7 godina i stariji</td> <td>43,26%</td> </tr> </tbody> </table>	Age Group	Percentage	do 3 godine	20,26%	3 – 5 godina	36,48%	5 – 7 godina i stariji	43,26%	<p>DJECA OBUHVAĆENA PROGRAMIMA PREDŠKOLSKOG ODGOJA PREMA DOBNIM SKUPINAMA, POČETAK PED. G. 2020./2021. <i>CHILDREN COVERED BY PRESCHOOL EDUCATION PROGRAMMES, BY AGE GROUPS, BEGINNING OF 2020/2021 PEDAGOGIC YEAR</i></p> <table border="1"> <caption>Data for 2020./2021. pie chart</caption> <thead> <tr> <th>Age Group</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>do 3 godine</td> <td>21,20%</td> </tr> <tr> <td>3 – 5 godina</td> <td>36,43%</td> </tr> <tr> <td>5 – 7 godina i stariji</td> <td>42,37%</td> </tr> </tbody> </table>	Age Group	Percentage	do 3 godine	21,20%	3 – 5 godina	36,43%	5 – 7 godina i stariji	42,37%
Age Group	Percentage																
do 3 godine	20,26%																
3 – 5 godina	36,48%																
5 – 7 godina i stariji	43,26%																
Age Group	Percentage																
do 3 godine	21,20%																
3 – 5 godina	36,43%																
5 – 7 godina i stariji	42,37%																

Broj učenika u osnovnoškolskom obrazovnom sustavu

Prema Priopćenju DZS³² na području Republike Hrvatske je na kraju školske godine 2019./2020. djelovalo 878 osnovnih škola (matičnih i samostalnih) koje su u svom sastavu imale 1.135 područnih škola/odjela, što je ukupno 2.013 osnovnih škola. Organiziranu prehranu ima 1.335 osnovnih škola (66,3%).

U istom je razdoblju ukupno zabilježeno 313.461 učenika³³ osnovnih škola u RH od čega 156.263 učenika od 1. do 4. razreda OŠ, te 157.198 učenika od 5. do 8. razreda OŠ.

Broj učenika u srednjoškolskom obrazovnom sustavu

Prema Priopćenju DZS³⁴ na području Republike Hrvatske je na kraju školske godine 2019./2020. djelovalo 437 srednjih škola koje uključuju 741 školsku jedinicu različitih vrsta, ovisno o vrsti nastavnog plana i programa. Na kraju školske godine 2019./2020. broj učenika

³² Državni zavod za statistiku, Priopćenje, 7. svibnja 2021., broj 8.1.2., Osnovne škole, kraj šk.g. 2019./2020. i početak šk.g. 2020./2021., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/08-01-02_01_2021.htm

³³ U školskoj godini 2018./2019. zabilježeno je 315.803 učenika osnovnih škola u RH, 159.357 učenika od 1. do 4. razreda OŠ, te 156.446 učenika od 5. do 8. razreda OŠ

³⁴ Državni zavod za statistiku, Priopćenje, 30. travnja 2020., broj 8.1.3., Srednje škole, kraj šk.g. 2018./2019. i početak šk.g. 2019./2020., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/08-01-03_01_2021.htm

manji je za 1,3% u odnosu na kraj školske godine 2018./2019.³⁵ te je zabilježeno ukupno 145.434 učenika.

Rano uključivanje u sustav obrazovanja od ključne je važnosti za daljnji uspjeh djeteta u obrazovnom sustavu. Posebna pažnja usmjerava se na uključivanje učenika pripadnika nacionalnih manjina, osobito Roma, u obrazovni sustav. Bitno je provođenje programa učenja hrvatskog jezika za tražitelje azila, azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom. Djeca s teškoćama spadaju u jednu od najrizičnijih skupina po pitanju siromaštva i socijalne isključenosti. Kako bi se učenicima olakšalo svladavanje gradiva osigurava se financiranje za pomoćnike (asistente) u nastavi i uspostavljanje sustava podrške, dok se u dječjim vrtićima u manjim i ruralnim sredinama zapošljavaju stručni suradnici. Također je bitno provođenje mjera sufinanciranja međumjesnog javnog prijevoza za učenike čime se obrazovanje čini dostupnijim svim učenicima, a poglavito onima iz slabije razvijenih sredina. Organizacije civilnog društva kao pružatelji socijalnih usluga predstavljaju veliku pomoć i vrijednost za djelatnost socijalne skrbi jer odražavaju kapacitete građanstva i doprinose socijalnom uključivanju i koheziji zajednice.

U cilju suzbijanja diskriminacije i socijalne isključenosti, bitno je raditi na uključivanju djece u predškolski odgoj, posebice djece iz obitelji u teškoj materijalnoj situaciji i djece romske nacionalne manjine te raditi na omogućavanju besplatnih školskih obroka. Navedene mjere će u većoj mjeri biti obuhvaćene drugim aktima strateškog planiranja: Nacionalnim planom za uključivanje Roma 2021.-2027., Strategijom demografske revitalizacije 2022. do 2031. godine.

Ministarstvo kulture i medija provodi 40-ak programa za djecu i mlade. U ovom se kontekstu posebno može istaknuti program „Ruksak (pun) kulture“, koji obuhvaća kulturno-umjetničke programe za djecu te omogućuje djeci koja žive u manjim sredinama pristup kulturnim i umjetničkim sadržajima. Od 2013. do 2020. godine u programu je sudjelovalo gotovo 35.000 djece i mladih, a umjetničko-edukativne programe je donio u više od 250 gradova i općina koji pripadaju tzv. potpomognutim područjima. Ovakvi programi kroz razne aktivnosti pomažu uključivanju djece.

Županije, gradovi i općine mogu također koristiti EU sredstva za financiranje besplatnih obroka u školama za djecu koja su u riziku od siromaštva, kroz Fond europske pomoći za najpotrebitije (FEAD). Cilj Fonda je promicanje socijalne kohezije i socijalne uključenosti, pridonoseći smanjenju siromaštva, posebice dječjeg siromaštva, beskućništva i nedostatka hrane.

---

³⁵ Na području RH je na kraju školske godine 2018./2019. djelovalo 436 srednjih škola te je zabilježeno 145.216 učenika.

Razvedeni brakovi

U 2019. godini je, prema podacima DZS³⁶, bilo 19.761 sklopljenih brakova, a 5.936 razvedenih brakova. U tablici je prikazana relacija između razvedenih brakova i broja uzdržavane djece rođene u braku koji se razveo u 2019.g.:

Tablica 7. – Razvedeni brakovi uz broj uzdržavane djece rođene u braku koji se razveo – 2019.g.

Broj razvedenih brakova	Broj uzdržavane djece rođene u braku koji se razveo					Uzdržavana djeca u braku koji se razveo dodijeljena na čuvanje i odgoj			
	0	1	2	3 i više	nepoznato	mužu	ženi	mužu i ženi	drugoj osobi, ustanovi
5.936	2.661	1.721	1.243	311	-	423	2626	213	13

Pandemija bolesti COVID-19 i uvedene epidemiološke mjere uvelike su utjecali i na održavanje svadbenih svečanosti³⁷, te je broj sklopljenih brakova od ožujka 2020. do kolovoza 2021. manji je za 15,1%. U 2020. sklopljeno je 15.196 brakova, dok je bilo 5.153 pravomoćno razvedenih brakova³⁸.

Stopa rizika od siromaštva djece u korelaciji je sa stupnjem obrazovanja roditelja te nezaposlenost odnosno gubitak zaposlenja roditelja te se može očekivati i određeni porast broja korisnika naknada u sustavu socijalne skrbi.

Također je bitno okruženje u kojemu dijete odrasta, te se pokazuje kako djeca iz visokokonfliktnih razvoda braka roditelja 2-5 puta češće imaju kliničke poteškoće ponašanja i doživljavanja u odnosu na djecu čiji su se roditelji mirno razveli. Najbolji interes djeteta stoga uvijek uključuje ostvarivanje djetetovih prava i ispunjavanje djetetovih potreba.

Djeca koja odrastaju u siromaštvu ili u riziku siromaštva izložena su različitim rizicima, a jedan od najčešćih je napuštanje obrazovanja ili postizanje slabije razine obrazovanja. Također je poznato da se sve češće siromaštvo i odrastanje u nepovoljnim ekonomskim okolnostima povezuje s narušenim mentalnim zdravljem djece te se kod djece pojavljuju problemi u ponašanju ili pak anksioznost i depresivnost.

³⁶ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-01_01_2020.htm, Državni zavod za statistiku, Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2019. godini, Zagreb 2020., Statistička izvješća 1662; te Državni zavod za statistiku, Priopćenje od 22. srpnja 2020. godine, broj 7.1.1.: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2019. godini

³⁷ Državni zavod za statistiku, Učinci pandemije bolesti Covid-19 na društveno-ekonomske pokazatelje, <https://www.dzs.hr/Hrv/Covid-19/stanovnistvo-brakovi.html>

³⁸ Državni zavod za statistiku, Priopćenje 21. srpnja 2021., broj 7.1.1., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2020., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/07-01-01_01_2021.htm

Pokazatelji mentalnog zdravlja djece

Prema rezultatima istraživanja Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) iz 2019. godine: „Infografika: Mentalno zdravlje mladih u Hrvatskoj“³⁹, koje je provedeno na uzorku 16-godišnjaka, prikazuje značajan porast udjela mladih osoba u dobi od 16 godina s depresivnim tegobama nakon 2011. godine, te HZJZ pokazuje kako je u 2019. godini bilo 5,6% mladih osoba u dobi od 16 godina s depresivnim tegobama, dok je 2011. godine taj postotak bio 3.7%.

Istraživanje pokazuje kako je 4 ili više depresivnih tegoba većinu vremena imalo 5,6% ispitanih šesnaestogodišnjaka u 2019. godini, od čega 8,7% djevojčica i 2,6% dječaka.

Istraživanje je pokazalo da je najmanje svaka četvrta mlada osoba od 16 godina razmišljala o tome da se ozljedi ili si naudi na neki drugi način.

Izrađuje se Nacrt Nacionalne strategije djelovanja na području ovisnosti 2021.-2030. i Akcijski plan djelovanja na području ovisnosti 2021.-2025., za čiju koordinaciju provedbe je mjerodavno Ministarstvo zdravstva i Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Navedeni dokumenti, između ostalog, sadrže prioritete, mjere i aktivnosti s ciljem prevencije ovisnosti i ponašajnih ovisnosti kod djece i mladih (droge, alkohol i duhan) koje uključuju provedbu cijelog niza ciljanih intervencija u ovom području od strane mjerodavnih tijela i ustanova u čijem djelokrugu rada je provedba navedenih aktivnosti.

U **Strategiji EU o pravima djeteta**, Europska komisija poziva države članice da kod suzbijanja siromaštva djece i poticanja jednakih mogućnosti najprije u Vijeću donesu Komisijin prijedlog preporuke Vijeća o uspostavi Europskog jamstva za djecu.

Kod osiguranja prava na zdravstvenu zaštitu za svu djecu Europska komisija poziva države članice da odrede djecu kao prioritetnu ciljnu skupinu u svojim nacionalnim strategijama za mentalno zdravlje te izgrade mreže s obiteljima, školama, mladima i drugim dionicima i institucijama uključenima u mentalno zdravlje djece. Kod izgradnje uključivog i kvalitetnog obrazovanja Europska komisija predlaže da države članice rade na postizanju ciljeva predloženih u okviru europskog prostora obrazovanja; nastave u potpunosti provoditi, u bliskoj suradnji s Europskom komisijom, sve relevantne mjere preporučene u Akcijskom planu za integraciju i uključivanje 2021.–2024.⁵⁴ u području obrazovanja i osposobljavanja.

Dodatno je Europska komisija donijela **Europsko jamstvo za djecu**, s ciljem da najranjivija djeca u Europskoj uniji imaju pristup zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju, uslugama skrbi za djecu, adekvatnim uvjetima stanovanja i kvalitetnoj prehrani. Konačni cilj je osigurati progresivnu realizaciju dječjih prava u Europi, a provedba akcijskih planova u svakoj zemlji članici EU bit će učinkovita u okviru šireg niza integriranih mjera, što je navedeno u Akcijskom planu Europskog stupa socijalnih prava, kao i u širem okviru politike Strategije EU o pravima

---

³⁹ <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/10/Infografika-Mentalno-zdravlje-mladih-u-Hrvatskoj.pdf>

Istraživanje HZJZ u okviru ESPAD – Europskog istraživanja o pušenju, pijenju i uzimanju droga među učenicima – radi se o međunarodnom istraživanju koje se od 1995. godine provodi svake 4 godine na reprezentativnom uzorku učenika srednjih škola u RH koje u kalendarskoj godini provedbe istraživanja navršavaju ili su navršili 16 godina.

djeteta. Cilj ovog dokumenta je prekinuti međugeneracijski krug siromaštva i isključenosti. Nacionalni akcijski planovi za provedbu, koji će se baviti problemima dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti razvijaju se na temelju sveobuhvatnih aktivnosti i politika te dubinske analize, a poslužit će kao model za provedbu Jamstva za svako dijete u drugim državama članicama EU-a. U dokumentu je Europsko vijeće dalo ključne preporuke za kojim pozivaju države članice da djeci kojoj je potrebna pomoć zajamče djelotvoran i besplatan pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, školskim i obrazovnim aktivnostima, najmanje jednom zdravom obroku svakog školskog dana, zdravstvenoj skrbi, zdravoj prehrani, provode stambene politike za smještaju djece/obitelji kojima je potreban pomoć. Države članice pozivaju se na uspostavu integriranog i poticajnog okvira socijalnih, obrazovnih, zdravstvenih, prehrambenih i stambenih politika za rješavanje problema socijalne isključenosti djece, s naglaskom na prekidanju međugeneracijskih ciklusa siromaštva i nepovoljnog položaja te smanjenju socioekonomskih posljedica pandemije bolesti COVID-19. Koordinator izrade Akcijskog plan za Republiku Hrvatsku je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, a rok za izradu Akcijskog plana je ožujak 2022. godine.

2. Život djece bez nasilja – zaštita djece od svih oblika nasilja

Život bez nasilja temeljno je pravo svake osobe sadržano u Ustavu Republike Hrvatske, a djeca su, kao posebno ranjiva skupina, pod posebnom su zaštitom države. Republika Hrvatska je stranka više međunarodnih ugovora kojima se, među ostalima, štite djeca žrtve nasilja, primjerice Konvencija o pravima djeteta, Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom UN-a, Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima i dr. U domaćem zakonodavstvu, Obiteljski zakon⁴⁰ uređuje zaštitu prava, interesa i dobrobiti djeteta odnosno zaštitu djetetovih osobnih i imovinskih prava te mjere za zaštitu osobnih i imovinskih prava djeteta te pravo na uzdržavanje. Sukladno odredbama međunarodnih ugovora RH je u svoje zakonodavstvo uvrstila odredbe kojima se posebno štite djeca u više područja života, s posebnim naglaskom na zaštitu od zlostavljanja i nasilja. Od zakonskih propisa kojima se djeca štite od nasilja ističe se: Kazneni zakon⁴¹, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji⁴² i Zakon o sudovima za mladež⁴³ koji sadrže odredbe posebno usmjerene zaštitu djece, odnosno koji prekršajna ili kaznena djela počinjena na štetu djece propisuju težim oblicima djela koja se teže

---

⁴⁰ Narodne novine br. 103/15 i 98/19

⁴¹ Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21

⁴² Narodne novine, br. 70/17, 126/19, 84/21

⁴³ Narodne novine, br. 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19

kažnjavaju te Zakon o socijalnoj skrbi⁴⁴ koji sadrži odredbe usmjerene pružanju pomoći djeci žrtvama nasilja.

Prema Obiteljskom zakonu (čl. 132.) svatko je dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o kršenju djetetovih prava, a posebno o svim oblicima tjelesnog, duševnog ili spolnog nasilja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja djeteta. Tijekom pandemije uvećani su faktori rizika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, uslijed povećane nesigurnosti zbog gubitka radnih mjesta, promjena rutina kod odlaska na posao, narušeni ritam u obrazovanju djece, povećana upotreba alkohola i sl.

Ministarstvo unutarnjih poslova razvija niz preventivnih programa s naglaskom na sprečavanje nasilja u obitelji i međuvršnjačkog nasilja. Također, na zahtjev škola, MUP organizira i preventivne akcije u potresom pogođenim područjima. U organizaciji i provođenju ovakvih programa, MUP surađuje s Pravobraniteljem za djecu, Ministarstvom znanosti i obrazovanja, uz odobrenje Agencije za odgoj i obrazovanje. Ističe se nacionalni preventivni projekt *Zajedno protiv govora mržnje*, koji se realizira u suradnji s nadležnim državnim institucijama, jedinicama lokalne i područne samouprave, sportskim organizacijama, klubovima i udrugama, relevantnim organizacijama civilnog društva, medijima, odgojno-obrazovnim ustanovama, sportašima, glazbenicima, umjetnicima, znanstvenicima i drugim istaknutim članovima društvene zajednice. U suradnji s lokalnom upravom i samoupravom, odgojno-obrazovnim ustanovama, glazbenim umjetnicima te drugim društveno odgovornim osobama iz javnog života, MUP također provodi nacionalni policijski preventivni projekt *Živim život bez nasilja*.

Djeca žrtve nasilja

Djeca žrtve nasilja u obitelji

U Izvješću o radu Povjerenstva za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka i izvršavanju sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji za 2019. godinu, navodi se evidencija Ministarstva unutarnjih poslova, prema kojoj je u 2019. godini zbog prekršaja nasilja u obitelji prijavljeno 9.623 osobe, od kojih 7.500 muškaraca i 2.123 žena.

Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave, u 2019. godini evidentirano je 7.717 žrtava nasilja u obitelji, od kojih 474 čine djeca i maloljetne osobe.

Prema Godišnjem statističkom izvješću MROSP-a⁴⁵ zabilježeno je ukupno 255 djece žrtava obiteljskog nasilja te jedno dijete žrtva trgovanja ljudima.

---

⁴⁴ Narodne novine, br. 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20, 138/20

⁴⁵ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2019. godini, Zagreb, kolovoz 2020.,

<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godisnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202019%20godini.pdf>

Posebna se pozornost posvećuje suzbijanju tjelesnog kažnjavanja djece i nasilja u obitelji prema djeci, seksualnog nasilja nad djecom, no svakako se ne treba ignorirati nasilje među vršnjacima, najčešće u školskom okruženju te nasilja u sportu.

Djeca žrtve kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta

Kada se govori o djeci žrtvama nasilja – žrtvama kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, Statistički pregled MUP-a prikazuje kako su u 2020. godini evidentirana ukupno 573 kaznena djela počinjena na štetu djece mlađe od 18 godina, od čega 5 kaznenih djela podvođenja djeteta. Ukupan broj kaznenih djela kaznenopravne zaštite, odnosno kaznenih djela na štetu djece i obitelji u 2020. godini je 7.895.

Djeca žrtve vršnjačkog nasilja

Prema Godišnjem statističkom izvješću MROSP-a⁴⁶ u RH je u 2019. godini bilo 1.744 prijavljenih osoba zbog vršnjačkog nasilja. Od toga je djece do 14 godina bilo 906, s time da je bilo 721 dječaka te 185 prijavljenih djevojčica za vršnjačko nasilje. Broj prijavljenih maloljetnika u dobi od 14-18 godina je bio 757.

Dojave su dolazile iz škola – 893 dojave, te iz policijskih postaja gdje je bilo ukupno 619 dojava, zatim zdravstvenih ustanova, roditelja i ostalo.

Djeca s problemima u ponašanju

U RH je, prema navedenom dokumentu i navedenom razdoblju, zabilježeno ukupno 10.651 djece, maloljetnika i mlađih punoljetnika s problemima u ponašanju prema kojima su poduzimane potrebne mjere, od čega je 3.027 djece do 14 godina, dok je broj maloljetnika u dobi od 14-18 godina 5.766.

Do 14 godina evidentirane i u tretmanu zbog problema ovisnosti (alkohol, droga kocka) ukupno 134, dok je broj maloljetnih osoba u dobi od 14-18 godina ukupno 878.

Razvoj društva i novih tehnologija pospješuje dostupnost različitih usluga i komunikacijskih kanala te ujedno i otvara mogućnosti pojave nasilja u digitalnom okruženju. Stoga se provode mjere usmjerene razvoju svijesti javnosti o potrebi suzbijanja bilo kojeg oblika nasilja nad

---

⁴⁶ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2019. godini, Zagreb, kolovoz 2020.,

<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godisnje%20statisticko%20izvjescje%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202019%20godini.pdf>

djecom, zatim preventivni programi usmjereni razvoju tolerancije, dijaloga i suzbijanju pojavnosti nasilja od najniže razvojne dobi.

Osiguranje dobre i učinkovite međuresorne suradnje temelji se na kvalitetnoj izobrazbi kako bi se osiguralo pravovremeno poduzimanje potrebnih mjera u cilju zaštite djece. Osim zakonskih na snazi su i podzakonski propisi, odnosno protokoli kojima se propisuje postupanje svakog nadležnog tijela u slučaju nasilja od kojih ističemo Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, Akcijski plan za prevenciju nasilja u školama 2020. do 2024., Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima, Protokol o postupanju pri dobrovoljnom i sigurnom povratku žrtava trgovanja ljudima, Protokol o integraciji/reintegraciji žrtava trgovanja ljudima koji sadrže posebne odredbe postupanja prema djeci žrtvama u zaštiti njihovih prava. U svakom slučaju u kojem se kao žrtva pojavljuje dijete sva nadležna tijela dužna su uvažavati najbolji interes djeteta i voditi brigu o svim potrebama djeteta žrtve te omogućiti pomoć odgovarajućih službi. Pri tom je od posebne važnosti osigurati integrirani pristup koji obuhvaća međuresorno djelovanje svih dionika koji sudjeluju u zaštiti žrtava.

U **Strategiji EU o pravima djeteta**, Europska komisija poziva države članice da podignu razinu osviještenosti i ulože u izgradnju kapaciteta i mjere za učinkovitiju prevenciju nasilja, zaštitu žrtava i svjedoka, uključujući s pomoću potrebnih zaštitnih mjera za djecu koja su osumnjičena ili optužena za nasilje; pruže primjerenu potporu posebno ugroženoj djeci koja trpe nasilje te u slučajevima nasilja u školama te donesu zakone kojima se zabranjuje tjelesno kažnjavanje u svim okruženjima, ako oni još nisu doneseni, te da rade na iskorjenjivanju tjelesnog kažnjavanja, poboljšaju funkcioniranje sustava za zaštitu djece na nacionalnoj razini; uspostave i poboljšaju dežurnu liniju za pomoć djeci (116 111) i dežurnu telefonsku liniju za nestalu djecu (116 000)⁴⁷, uključujući financiranje i izgradnju kapaciteta; promiču nacionalne strategije i programe za ubrzavanje deinstitucionalizacije i prijelaza na kvalitetne usluge skrbi u obitelji i zajednici, uključujući usluge koje su dovoljno usmjerene na pripremu djece za napuštanje skrbi, uključujući usluge za djecu migrante bez pratnje.

3. Sudjelovanje djece u odlučivanju u svim područjima koja se odnose na njihov život - pravo na sudjelovanje sve djece

Pravo djece na sudjelovanje jedno je četiri opća načela Konvencije i uključuje sudjelovanje djeteta u svim područjima koja se odnose na njih. Stoga se kao pretpostavka ističe obveza društva da djecu doživljava kao ravnopravne partnere u donošenju odluka važnih za njih, kao i odluka o ostvarenju njihovih prava. Ovo je pravo određeno člankom 12. Konvencije, kao pravo na izražavanje vlastitog mišljenja i pravo na slobodno izražavanje stavova o pitanjima koja se

---

⁴⁷ Odluka Komisije o rezerviranju nacionalnog numeracijskog raspona koji počinje brojem „116” za usklađene brojeve za usklađene usluge od društvenog značaja (2007/116/EZ), naknadno izmijenjena, i Direktiva o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija, 2018/1972/EU, članak 96. – Dežurne linije za prijavu nestanka djece i za pomoć djeci

odnose na djecu, uz uvažavanje sukladno dobi i zrelosti djece. U članku 13. Konvencija također govori o pravu djece na sudjelovanje, te se dijete smatra partnerom u donošenju odluka koje se na njega odnose i ističe se pravo djeteta da bude informirano o svojim pravima. U člancima 14., 15. i 17., pravo sudjelovanja se prikazuje kao pravo koje omogućava djeci slobodu misli, savjesti i vjere, slobodu udruživanja i mirnog okupljanja, pristup obavijestima i materijalima iz različitih nacionalnih i međunarodnih izvora, osobito onih koji teže promicanju društvene, duhovne i moralne dobrobiti djeteta, kao i njegova tjelesnoga i duševnoga zdravlja. Sudjelovanje sve djece jedno je od prioriternih područja međunarodnih strateških dokumenata i podrazumijeva da su države dužne isto im omogućiti i stvoriti okruženje za puno ostvarenje prava sudjelovanja. Temeljna područja u kojima se očituje aktivna dječja participacija jesu: sustav obrazovanja, sustav zdravstva, sustav pravosuđa te sustav socijalne skrbi.

Zakonski okvir RH propisuje pravo djece na sudjelovanje u pitanjima koja se odnose na njih te postoje zadovoljavajući propisi kojima su stvoreni preduvjeti za ostvarivanje prava djece. Primjerice, Obiteljski zakon u čl. 86., Zakon o socijalnoj skrbi u čl. 17. štite pravo djeteta na izražavanje mišljenja pravo djeteta da na izražavanje mišljenja, Zakon o udomiteljstvu u čl. 53. štiti pravo djeteta na sudjelovanje u donošenju odluka koje utječu na njegov život.

Kako bi ostvarili puno sudjelovanje djece u životu zajednice potrebno je i dalje provoditi aktivnosti na promicanju prava djece na sudjelovanje, uključivati djecu u razvoj, provedbu i evaluaciju politika koje se odnose na njih te jačati važnost sudjelovanja i samo sudjelovanje djece u školama i drugim tijelima. Stoga, da bi se navedeno i omogućilo potrebno je razvijati svijest odraslih o potrebi i obavezi uključivanja i sudjelovanja djece u svim područjima. Poticajno okruženje za djecu na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, u tom je smislu od iznimne važnosti, a kako bi se isto i ostvarilo potrebno je stvoriti odgovarajuće preduvjete.

Nadalje, na lokalnoj razini mogućnost sudjelovanja djece osigurana je kroz rad općinskih i gradskih dječjih vijeća, sudjelovanjem u radu udruga, sudjelovanje u radu vijeća učenika u školama te u provođenju raznih akcija i kampanja putem kojih djeca trebaju imati mogućnost izraziti svoje mišljenje i upozoriti na potrebu promjena u pojedinim područjima kako bi se osigurale pretpostavke za kvalitetniji život djece. Ujedno, kao dobar primjer suradnje i uključenosti djece ističe se Mreža mladih savjetnika koja okuplja djecu od 12 do 18 godina, a koja savjetuju Pravobraniteljicu za djecu te ukazuju na interese i potrebe djece.

Kao primjer dobre prakse ističe se rad Saveza društava Naša djeca Hrvatske, koji ima već uhodan rad dječjih foruma i dječjih vijeća, Mreža mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu, NEF – Nacionalni forum dječjih vijeća Eurochild-a te Dječja vijeća gradova i općina. Ističu se i dobri rezultati akcije „*Gradovi-prijatelji djece*“. Sudjelovanje djece u dječjim gradskim i općinskim vijećima također treba biti preduvjet za razvoj i izgradnju „zajednice po mjeri djeteta“ odnosno razvoj smjernica, planova i politika provedbom kojih će se osigurati poštivanje prava djece na siguran i uključiv život.

Iz dokumenta UNICEF-a „Poštujmo, uključimo, uvažimo“⁴⁸ vidljivo je kako je nedovoljno pokazatelja o sudjelovanju djece iz ranjivih skupina, a koja su u većem riziku od nesudjelovanja ili manjeg sudjelovanja zbog svojih osobnih obilježja, teškoća te općenito uvjeta života.

Sumirajući glavne nalaze studije stanja dječje participacije u RH, u analizi UNICEF-a se zaključuje „kako je participacija djece: dobro zakonski i strateški normirana, relativno neistražena, o njoj se ne poučava na studijima koji pripremaju buduće stručnjake koji će raditi izravno s djecom te diskretno (ali postojano) prisutna u praksi“. Isto se prikazuje na slici grafičkog prikaza zaključaka analize:

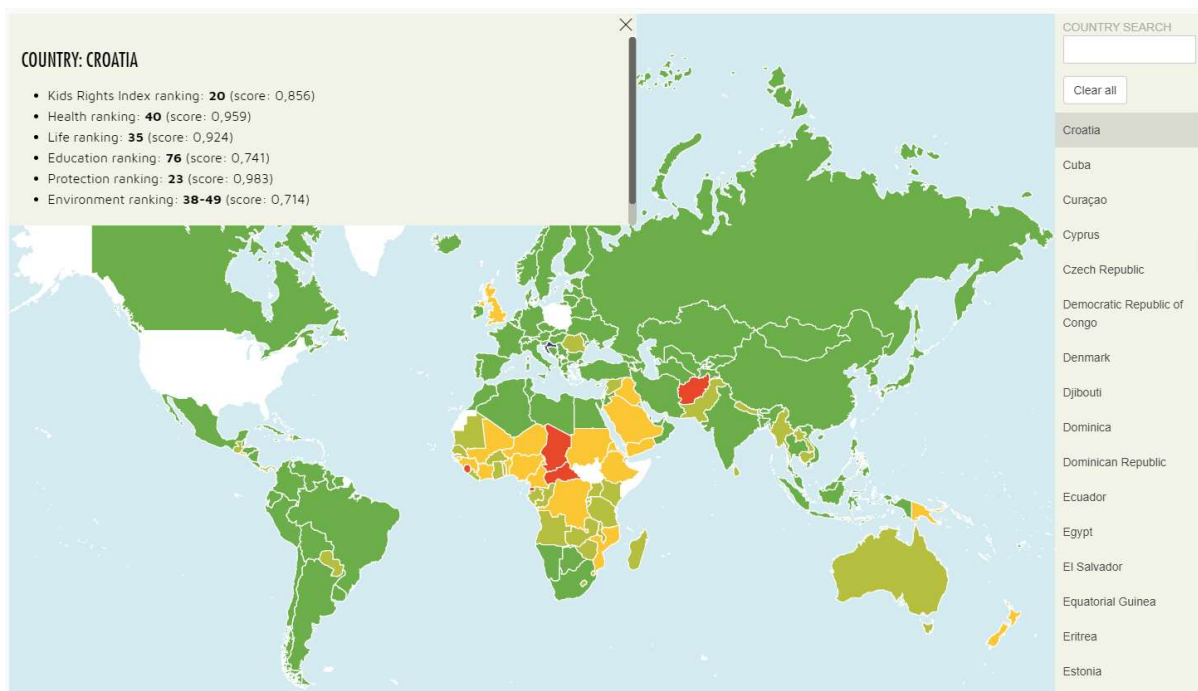

KidsRights Indeks⁴⁹ pokazatelj je ulaganja u ostvarivanje dječjih prava na međunarodnoj razini te za 2020. godinu pokazuje negativan utjecaj pandemije na djecu u 173 zemlje svijeta, a time i na njihove mogućnosti participacije.

⁴⁸ „Poštujmo, uključimo, uvažimo“ Analiza stanja dječje participacije u Hrvatskoj, UNICEF, Zagreb, svibanj 2017.

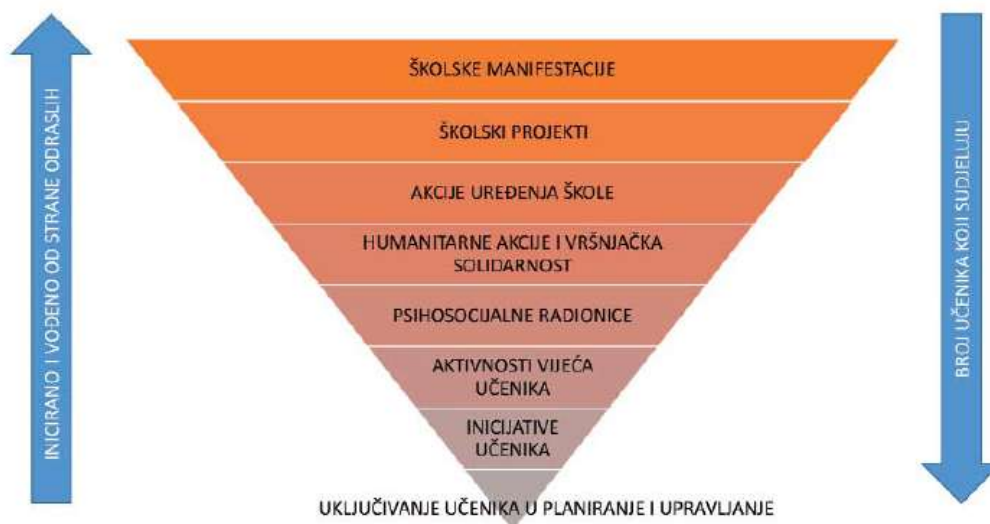
⁴⁹ <https://kidsrights.org/news/childrens-rights-globally-under-pressure-due-to-corona-crisis/>

U istraživanju objavljenom 2019. godine o dječjoj participaciji⁵⁰ na temu participacije djece u sustavu odgoja i obrazovanja, u kojemu je sudjelovalo 2.720 učenika i učenica, zaključeno je kako se pojam participacija nedovoljno jasno upotrebljava i prakticira među osnovnoškolcima i srednoškolcima. U preporukama izvedenima na osnovu rezultata istraživanja se navodi kako je potrebno provoditi više javnih kampanja kojima se povećava vidljivost djece kao važne društvene grupe te kojima se promoviraju pozitivni primjeri dječje participacije. Zaključak je kako bi djecu na veće sudjelovanje u školi najviše potaknuli bolji odnosi s odraslima u kojima bi bila uspostavljena ravnopravnost djece i odraslih. Kao primjeri se navode mogućnosti uključivanja učenika na razini škole, kao što je prikazano na slici:

⁵⁰ „Participacija djece u školi“, Pravobranitelj za djecu RH, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, 2019.

Slika 16. Sudjelovanja učenika u odnosu na broj učenika koji sudjeluju te iniciranje i vođenje aktivnosti

U **Strategiji EU o pravima djeteta**, Europska komisija poziva države članice da uspostave, poboljšaju i osiguraju dostatne resurse za nove i postojeće mehanizme sudjelovanja djece na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, uključujući s pomoću alata Vijeća Europe za samoprocjenu sudjelovanja djece; povećaju svjesnost o pravima djeteta i poznavanje prava djeteta, uključujući za stručnjake koji rade s djecom i za djecu, s pomoću kampanja za podizanje razine osviještenosti i aktivnosti osposobljavanja; ojačaju obrazovanje o građanstvu, jednakosti i sudjelovanju u demokratskim procesima u školskim kurikulumima na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini te na razini EU-a; podupiru škole u njihovim nastojanjima da uključe učenike u svakodnevni život škole i donošenje odluka.

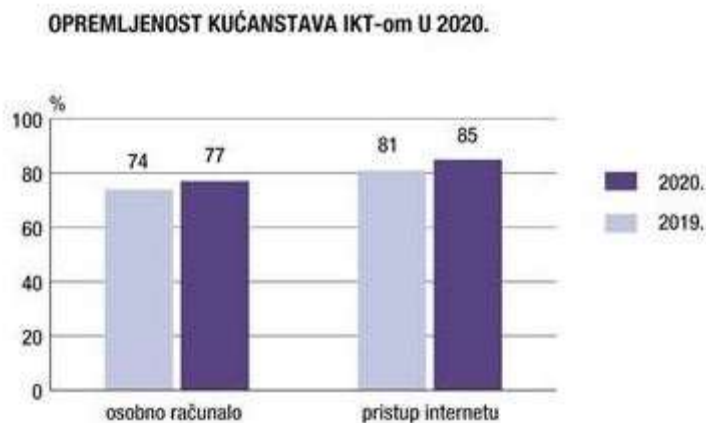
4. Odrastanje djece u digitalnom okruženju – osiguranje potpunog i sigurnog digitalnog okruženja za svu djecu

Medijska pismenost podrazumijeva razvoj kritičkog promišljanja kod djece i mladih prema porukama koje pronadu u digitalnom okruženju, kako bi postali subjekti, a ne objekti poruka. U skladu s time, razvoj politika koje vode ka dodatnoj edukaciji djece i odraslih od izuzetne su važnosti te se u RH radi na osnaživanju institucija u zaštiti i promicanju prava djece te podizanju razine osviještenosti o jačini utjecaja digitalne tehnologije na život djece, a samim time i društva. Budući da su djeca sve više izložena neprimjerenim medijskim sadržajima u digitalnom okruženju, bitno je raditi na edukaciji kod prepoznavanja lažnih vijesti, utjecaja društvenih medija, posebice kod vršnjačkog nasilja, kako bi postojala učinkovitost u prevenciji nasilja nad djecom u digitalnom okruženju.

Prema podacima DZS-a⁵¹ pokazuju se tendencije kako je opremljenost kućanstava računalom i širokopojasnim pristupom internetu u porastu u odnosu na prethodnu 2019. godinu te je također i upotreba mobilnoga širokopojasnog pristupa internetu u malom porastu.

Rezultati istraživanja DZS-a pokazali su da je opremljenost kućanstava IKT-om u RH u malom porastu u odnosu na prethodnu godinu. Udio kućanstava koja imaju računalo porastao je za 3%, dok je udio kućanstava s pristupom internetu porastao za 4%.

Grafički prikaz u nastavku:

Podaci pokazuju kako je primijećen porast u korisnika interneta u odnosu na prethodnu 2019. godinu, dok podaci za dobnu skupinu 16-24 pokazuju kako je korištenje interneta 100%, što pokazuje kako učenici i studenti, kao najmlađa skupina, najčešće upotrebljavaju Internet.

Podaci Eurostata pokazuju kako je u EU pristup širokopojasnom internetu 2019. godine imalo 88 % kućanstava, a grafički prikaz u nastavku:

⁵¹ Primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u kućanstvima i kod pojedinaca u 2020., Priopćenje broj 2.3.2., Zagreb, 4. prosinca 2020., Državni zavod za statistiku, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/02-03-02_01_2020.htm

Pristup kućanstava internetu, 2014. i 2019.

Izvor: Eurostat⁵²

Bitno je stoga na nacionalnom nivou promicati, nadzirati i podupirati provedbu Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Konvencije o kibernetičkom kriminalu i njezinih dodatnih protokola, zatim Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka, Konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Konvencije o suzbijanju trgovanja ljudima, kao i relevantnih Preporuka Odbora ministara u cilju zaštite djece u digitalnom okruženju.

Kako stoji u Općem komentaru br. 25 o pravima djece u odnosu na digitalno okruženje, Odbora za prava djeteta UN-a iz 2021. godine, digitalno okruženje postaje sve važnije u većini vidova života djece, uključujući i tijekom kriznih vremena, budući da se društvene funkcije, pa tako i obrazovanje, upravne i trgovinske usluge, postupno oslanjaju na digitalne tehnologije. Ono pruža nove mogućnosti ostvarivanja prava djeteta, ali predstavlja i opasnost od povrede ili zlorabe tih prava. 'U digitalnom okruženju prava svakog djeteta moraju se poštovati, štiti i ostvarivati. Inovacije u digitalnim tehnologijama utječu na živote djece i na njihova prava na vrlo širok i međusobno isprepleten način, čak i ako sama djeca ne pristupaju internetu. Smisleni pristup digitalnim tehnologijama može pomoći djeci da ostvare puninu svojih građanskih, političkih, kulturnih, gospodarskih i društvenih prava. Ipak, ako se ne postigne digitalna uključivost, postojeće nejednakosti vjerojatno će se produbiti, a nastat će i nove.' Ovim Općim Komentarem, Odbor objašnjava kako bi države stranke trebale primjenjivati Konvenciju u odnosu na digitalno okruženje.

⁵² Statistički podaci o digitalnom gospodarstvu i društvu – kućanstva i pojedinci, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals/hr
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals

U Strategiji EU o pravima djeteta, Europska komisija poziva države članice da osiguraju učinkovit jednak pristup digitalnim alatima i brzom internetskoj vezi, digitalnoj pismenosti, pristupačnim internetskim obrazovnim materijalima i obrazovnim alatima itd. za svu djecu; podupiru razvoj osnovnih digitalnih kompetencija djece putem Okvira digitalnih kompetencija za građane; podupiru aktivnosti u području medijske pismenosti u okviru obrazovanja kako bi se razvila sposobnost djece da kritički ocjenjuju internetski sadržaj te otkrivaju dezinformacije i materijale povezane sa zlostavljanjem djece; podupiru i promiču rad centara za sigurniji internet koje sufinancira EU te pri razvoju internetskih komunikacijskih kanala; podupiru otvaranje telefonskih linija za pomoć djeci i dežurnih telefonskih linija; potiču sudjelovanje djece, a posebno djevojčica, u znanosti, tehnologiji, inženjerstvu i matematici (STEM) i razbijaju rodne stereotipe u tom području kako bi se osigurale jednake mogućnosti na digitalnom tržištu rada.

5. Zaštita djece u pravosudnim postupcima – pravosuđe naklonjeno djeci

U Republici Hrvatskoj najbolji interesi djece od primarne su važnosti prilikom svakog djelovanja koje utječe na njih. To se posebno ogleda u slučajevima kada su djeca uključena u sudske postupke. Smjernice Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci⁵³ pomažu u poboljšanju zaštite prava djeteta u pravnim sustavima te promiču prava djece da budu saslušana, obaviještena, zaštićena i nediskriminirana. Pristup pravosuđu naklonjenom djeci jest sagledavanje istog kroz mogućnost dobivanja pravednog i pravovremenog pravnog lijeka radi kršenja prava prema nacionalnim zakonima i međunarodnim standardima. Posebice se u kontekstu prava djece uzima u obzir Konvencija, kroz koju se ističu načela potrebna u izgradnji pravosuđa naklonjenom djeci, kao što su nediskriminacija (čl. 2.), uzimanje u obzir najboljeg interesa djeteta (čl. 3.), osiguranje opstanka i razvoja djeteta (čl. 6.) te osiguranje djetetu da izrazi svoje mišljenje (čl. 12.).

Nastavno na spomenutu Konvenciju, djeca u pravosuđu mogu imati više vrsta uloga: žrtva kaznenog djela, svjedok ili počinitelj. Odnos prema djetetu je od presudne važnosti jer utječe na njegovo odrastanje i sazrijevanje i uključivanje u sve društvene procese. Smjernice Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci promiču razvitak multidisciplinarnih metoda za procjenu najboljih interesa djeteta te nude katalog ponašanja različitih sudionika postupaka, i sudskih i izvansudskih, te u kojim je postupcima dijete kao neposredni sudionik ili uzgredni subjekt nekog postupanja. Stoga, kada se govori o kaznenom postupku, dijete u kaznenom postupku može imati različite procesne „uloge“, odnosno ono može biti počinitelj kaznenih djela (maloljetnik i mlađi punoljetnik), žrtva i svjedok.

Prikaz statističkih pokazatelja o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela

Maloljetni počinitelji kaznenih djela

Prema podacima DZS⁵⁴ u 2019. državna odvjetništva u Republici Hrvatskoj donijela su odluke u povodu prijave za počinjena kaznena djela za 1.213 maloljetnih počinitelja kaznenih djela. U 2019. bile su 293 maloljetne osobe kojima su izrečene kazne ili druge mjere. Od toga je izrečeno 248 odgojnih mjera, odnosno 84,6%. Starijim maloljetnicima izrečeno je 11 kazni maloljetničkog zatvora te 34 pridržaja maloljetničkog zatvora.

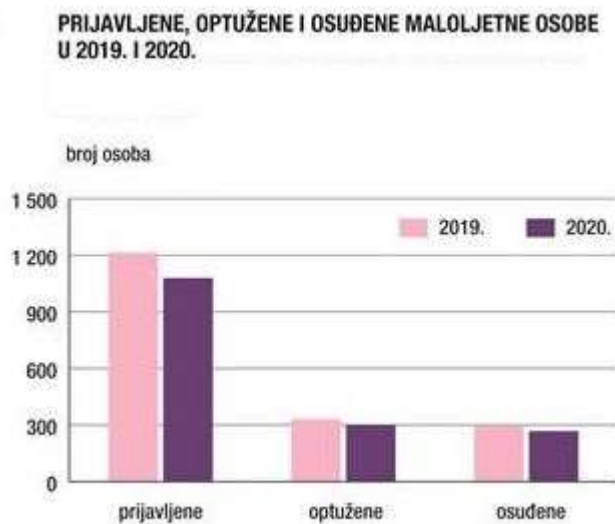
⁵³ Smjernice Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci, Vijeće Europe, 2014., <https://rm.coe.int/16806a450a>

⁵⁴ Državni zavod za statistiku, Statistička izvješća 1672, Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2019. godini, Zagreb 2020., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1672.pdf te u: Državni zavod za statistiku, Priopćenje, Zagreb, 4. svibnja 2020., broj 10.1.2. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/10-01-02_01_2020.htm

Tablica 8. prikazuje broj maloljetnih počinitelja kaznenih djela u 2018., 2019. i 2020. godini:

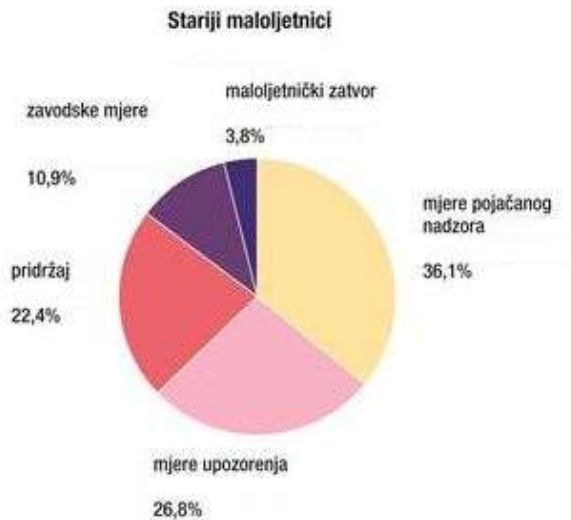
Tablica 8. - Maloljetni počinitelji kaznenih djela – prijavljeni, optuženi, osuđeni			
Godina	Prijavljeni	Optuženi	Osuđeni
2019.	1213	331	293
2020.	1079	298	268

Grafički prikaz u nastavku, preuzet iz DZS, prikazuje omjer broja prijavljenih, optuženih i osuđenih maloljetnih osoba u 2019. i 2020. godini:

Najčešće kazne i druge mjere izrečene prema maloljetnicima u 2020. u prikazu DZS-a kako slijedi:

KAZNE ILI DRUGE MJERE IZREČENE PREMA MALOLJETNICIMA U 2020.

Pravosudni sustav u RH jamči poštivanje i učinkovitu provedbu svih prava djeteta, pristupačan je, prilagođen dobi, potrebama i pravima djeteta, posebice usmjeren na poštivanje prava djece, što uključuje pravo na pravičan postupak, na sudjelovanje u postupku i pomoć u njegovom razumijevanju, zaštitu integriteta i dostojanstva djeteta i njegovog najboljeg interesa, uzimajući u obzir stupanj zrelosti i mogućnosti djetetova razumijevanja te okolnosti predmeta. Pravosuđe u RH ima individualizirani pristup te je usredotočeno na prava ali i potrebe djeteta. Pravosuđe prilagođeno djeci poboljšava zaštitu djece u sudskim postupcima, povećava mogućnost njihovog sudjelovanja čime se istodobno unapređuje i cjelokupni rad pravosuđa. Takav pravosudni sustav naklonjen djeci ublažava posljedice koje izaziva prisjećanje na bolne događaje, u slučaju da je dijete žrtva kaznenog djela, člankom 116. Zakona o sudovima za mladež propisano da će djetetu žrtvi kaznenog djela biti u postupku osigurana pomoć i podrška koju će pružiti stručni suradnik županijskog, odnosno općinskog suda u sjedištu županijskog suda. Iznimno, pomoć i podršku djetetu žrtvi kaznenog djela može pružiti i druga stručna osoba na teret proračunskih sredstava ako županijski, odnosno općinski sud u sjedištu županijskog suda nema stručnog suradnika.

Nacionalno kazneno zakonodavstvo usklađeno je s međunarodnim standardima u području prava djece u kaznenom postupku. Pristup pravosuđa kod slučajeva maloljetnih počinitelja kaznenih djela je prilagođen njihovoj, ranjivoj dobi, dok je posljednjim izmjenama Zakona o sudovima za mladež, koje su stupile na snagu 1. siječnja 2020. godine, provedeno usklađivanje s pravnom stečevinom EU kroz transponiranje i implementaciju Direktive o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima. Na navedeni su način u nacionalno kazneno zakonodavstvo uvedena nova postupovna jamstva za maloljetnike koji su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima, čime je dodatno ojačan njihov procesni položaj i tako osigurano da kazneno odgovorna djeca koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenom postupku mogu razumjeti taj postupak i pratiti njegov tijek i ostvarivati pravo na pošteno suđenje.

Također je predmetnim izmjenama i dopunama dodatno propisan sadržaj pouke o pravima maloljetnika, na način da se proširuje sadržaj pouke o pravima propisane Zakonom o kaznenom postupku⁵⁵, koji se supsidijarno primjenjuje, te je uvedena i obveza informiranja uručenjem ili dostavom pouke o pravima maloljetnika njegovom roditelju ili skrbniku, odnosno pod određenim okolnostima drugoj odgovarajućoj odrasloj osobi ili u slučaju Zakonom propisanih smetnji na strani te osobe posebnom skrbniku, propisano je pravo maloljetnika na pratnju roditelja, skrbnika ili pod određenim okolnostima druge odgovarajuće odrasle osobe ili u slučaju Zakonom propisanih smetnji na strani te osobe posebnog skrbnika, kao i uvjeti pod kojima se maloljetnik može odreći prava na pratnju, obvezna obrana maloljetnika pomaknuta je u najraniju fazu postupka, a za uhićenog maloljetnika propisan je liječnički pregled na zahtjev.

Procesna zaštita djece žrtava kaznenih djela osigurana je kroz odredbe Zakona o kaznenom postupku koji je, u pogledu procesnih prava žrtava kaznenih djela, usklađen s europskim standardima propisanim Direktivom o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela. Posebni katalozi prava za određene kategorije žrtava, uz opći katalog prava žrtava, pružaju dodatna prava djetetu žrtvi, uvažavajući djetetovu specifičnu ranjivost obzirom na dob te slijedom iste specifičan položaj, te cijeneći činjenicu da se radi o najosjetljivijoj kategoriji sudionika u kaznenom postupku koja ima pravo na najviši stupanj zaštite.

Za istaknuti je da su sud, državno odvjetništvo, istražitelj i policija dužni prema djetetu kao žrtvi kaznenog djela postupati posebno obzirno, imajući na umu dob, ličnost i druge okolnosti kako bi se izbjegle štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta, a pri postupanju prema djetetu žrtvi sva nadležna tijela prvenstveno će se rukovoditi najboljim interesom djeteta. Ako nije poznata dob žrtve, a postoji vjerojatnost da žrtva nije navršila osamnaest godina života, pretpostavit će se da se radi o djetetu.

Slijedom propisanog instituta pojedinačne procjene žrtve, ističe se također da se u odnosu na dijete pretpostavlja primjena posebnih mjera zaštite, koje će, između ostalog, kroz uporabu komunikacijskih tehnologija radi izbjegavanja vizualnog kontakta djeteta s počiniteljem, rezultirati posebnim načinom njegova ispitivanja u svojstvu žrtve i u svojstvu svjedoka kaznenog djela. Također, ako je oštećenik dijete, a interesi djeteta su u suprotnosti s interesima roditelja, tijelo koje vodi postupak pozvat će nadležno tijelo socijalne skrbi da djetetu imenuje posebnog skrbnika. Ako je oštećenik dijete, njegov zakonski zastupnik ili poseban skrbnik ovlašten je davati sve izjave i poduzimati sve radnje na koje je prema ovom Zakonu ovlašten oštećenik, a iznimno oštećenik koji je navršio šesnaest godina života može sam davati izjave i poduzimati radnje u postupku.

S ciljem da se uvede standardizirani postupak prema maloljetnim žrtvama seksualnog nasilja bez obzira na njihovu dob, mjesto u kojem im se nasilje dogodilo, spol i/ili druge osobne karakteristike, Vlada RH je usvojila Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja⁵⁶. Podrazumijeva pravo maloljetne žrtve da odbije prisustvovanje roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika ili stručnog radnika centra za socijalnu skrb liječničkom pregledu, sukladno Konvenciji. Navedeni Protokol je razvijen kako bi osigurao trenutnu, suosjećajnu,

---

⁵⁵ Narodne novine, broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 142/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19

⁵⁶ Narodne novine, broj 70/2018

rodno i kulturalno osjetljivu sveobuhvatnu pomoć i potporu svih nadležnih institucija, dok su ciljevi Protokola uvođenje standardiziranog postupka prema žrtvama seksualnog nasilja bez obzira na njihovu dob, mjesto u kojem im se nasilje dogodilo, spol i/ili druge osobne karakteristike. Standardizirani postupak osigurava jedinstvenu praksu svih nadležnih tijela i institucija u RH, a osigurava se i povjerljivost podataka i zaštita privatnosti, prema Zakonu o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka⁵⁷ te Zakonu o službenoj statistici⁵⁸.

Sukladno Zakonu o sudovima za mladež, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa i Pravosudna akademija osiguravaju uvjete za stručno usavršavanje osoba koje rade na poslovima kaznenopravne zaštite djece, organiziraju u suradnji sa sudovima, državnim odvjetništvima, znanstveno-nastavnim ustanovama i stručnim društvima pravnika povremena stručna savjetovanja, seminare, provjere znanja i druge oblike dodatnih stručnih osposobljavanja sudaca, državnih odvjetnika i drugih stručnih osoba na tim poslovima. Sudski postupci su stresni za djecu, koja mogu doživjeti traumatska iskustva ukoliko u tijeku sudskog postupka nisu uključeni obučeni stručnjaci koji olakšavaju cijeli doživljaj sudskog postupka. Kako bi saslušanje prošlo što bezbolnije za dijete, važno je da ga provodi za to educirani i osposobljeni stručnjak. Ukoliko policija raspolaže saznanjima da je počinjeno kazneno djelo na štetu djeteta ili maloljetne osobe, u postupanje se uključuju specijalizirani policijski službenici za mladež, a osobito u slučaju sumnje na činjenje navedenih kaznenih djela, predviđenih u Zakonu o sudovima za mladež (čl.113.).

Obiteljski zakon uređuje pravo djeteta na izražavanje mišljenja u obiteljskom životu te u svim postupcima pred nadležnim tijelima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim i imovinskim pravima i interesima.

Dijete ima pravo na posebnog skrbnika u svim postupcima u kojim se odlučuje o njegovim pravima i interesima, ako roditelji ne mogu postići sporazum ili ako postoji sukob interesa između njega i roditelja, kako i na prikladan način biti upoznato sa svim važnim okolnostima slučaja i mogućim posljedicama.

Pravo na posebnog skrbnika ima i dijete strani državljanin ili dijete bez državljanstva koje se bez pratnje zakonskog zastupnika, zatekne na teritoriju u Republike Hrvatske.

Propisana je djelomična postupovna sposobnost djeteta koje je navršilo četrnaest godina života; ima pravo samostalno sudjelovati u svim postupcima pred nadležnim tijelima u kojima se odlučuje o njegovim osobnim i imovinskim pravima i interesima, ima pravo samostalno pokrenuti postupke pred nadležnim tijelima za zaštitu svojih osobnih i imovinskih prava i interesa. S druge strane, ima pravo protiviti davanju samostalnog mišljenja te se protiviti ovrsi za ostvarivanje osobnih odnosa roditelja i djeteta.

Dijete koje je navršilo četrnaest godina daje svoj pristanak na vođenje postupka za priznanje očinstva, pristanak za djelomično ili potpuno ostvarivanje roditeljskog prava od osobe koja skrbi o djetetu te može samostalno odlučiti o izboru ili promjeni vjerske pripadnosti.

---

⁵⁷ Narodne novine, broj 42/18

⁵⁸ Narodne novine, broj 103/03, 75/09, 59/12, 12/13

Uloga pravosudnih tijela jest da omogućavaju sudsku zaštitu prava djece, u situacijama u kojima su djeca uključena u kaznene i građanske postupke, dok policija, istražitelji, državno odvjetništvo i sud postupaju s posebnim obzirom prema žrtvi kaznenog djela te su dužni žrtvu upoznati s njenim pravima u postupku i pri poduzimanju radnji na primjeren način skrbiti o njenim pravima. Prema žrtvi kaznenog djela se postupa s posebnim obzirom te se treba na primjeren način upoznati s pravima koje žrtva ima.

U **Strategiji EU o pravima djeteta**, Europska komisija poziva države članice da podupiru aktivnosti pružatelja pravosudnog osposobljavanja i svih relevantnih stručnih tijela u rješavanju pitanja prava djeteta te pitanja djeci prilagođenog i dostupnog pravosuđa i u tu svrhu dodijele potrebna sredstva za navedene aktivnosti izgradnje kapaciteta i iskoriste potporu FRA-e za jačanje kapaciteta u područjima kao što su pravosuđe prilagođeno djeci i djeca migranti; razviju konkretne alternative sudskim postupcima, od alternativa zadržavanju do primjene restorativne pravde i mirenja u kontekstu građanskog pravosuđa i provedu Preporuku Vijeća Europe o djeci s roditeljima u zatvoru; jačaju sustave skrbništva za svu djecu bez pratnje, među ostalim sudjelovanjem u aktivnostima Europske mreže za skrbništvo; promiču i osiguraju univerzalan, besplatan i neposredan pristup matičnim knjigama rođenih i potvrdama za svu djecu; povećaju sposobnost dužnosnika na prvoj liniji da odgovore na problem apatridnosti i probleme povezane s državljanstvom u kontekstu migracija; poboljšaju suradnju u slučajevima s prekograničnim implikacijama kako bi se osiguralo potpuno poštovanje prava djeteta.

PRILOG 2. Predložak za izradu Nacionalnog plana

Prilog 1. Predložak za izradu nacionalnog plana												
NOBITELJ IZRADE AKTA:		Ministarstvo rada, mirovninskoga sustava, obitelji i socijalne politike		NAZIV AKTA:		Nacionalni plan za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026.g.		ROK VAŽENJA AKTA:		2022. - 2026.		
Razvojni smjer NRS-a 2030.		Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo		Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize		Strateški cilj NRS-a 2030.		SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnim imovinom		SC 6. Zdrav, aktivan i kvalitetan život		
Doprinos provedbi nadređenog akta strateškog planiranja		Nacionalni plan za prava djece u RH za razdoblje od 2022. do 2026. godine će kroz postizanje ciljnih vrijednosti u okviru zadanih pokazatelja ishoda i definiranih posebnih ciljeva doprinijeti ostvarenju navedenih strateških ciljeva Nacionalne razvojne strategije RH do 2030. godine										
Popis posebnih ciljeva												
Redni broj posebnog cilja	Pokazatelj i ciljna vrijednost pokazatelja učinka NRS-a 2030.	Naziv cilja sektorske/ višesektorske strategije	Naziv i ciljna vrijednost pokazatelja učinka sektorske/ višesektorske strategije	NAZIV POSEBNOG CILJA	Pokazatelj ishoda	Početa vrijednost pokazatelja ishoda	Ciljna vrijednost pokazatelja ishoda	Ukupan procijenjeni trošak provedbe posebnog cilja	Planirani izvor financiranja u Državnom proračunu	Doprinos zelenoj tranziciji (DA/NE)	Doprinos digitalnoj transformaciji (DA/NE)	SDG
1				Sužjavanje diskriminacije i socijalne isključenosti djece	Oi 02.3.72 Broj polaznika u razvijanim specijaliziranim programima edukacija za stručnjake koji rade s djecom rad zasluge mentalnog zdravlja djece	0	4.500	206.122.000,00 kn	MROSP - Razdjel 086 - A7192006 Provedba nacionalnih strategija te usuglašenja stručnog rada u sustavu socijalne skrbi (MROSP- R0 000kn za 4 god)	NE	NE	Cilj 4, Cilj 10, Cilj 16, podcilj 16.7
					Oi 02.3.73 Broj djece uključene u sportske aktivnosti	50.000	310.000		MINIto-Razdjel 090 Ministarstvo turizma i sporta, Glava 09005 - Ministarstvo turizma i sporta, A916002 Programi javnih potreba u sportu na državnoj razini koje provode HOC, HPO, HSBG, HASS i HSSB (uvor 41) i AXXXX za sredstva koja će biti osigurana po utvrdjenju novih operativnih programa unutar nove EU financijske perspektive 2021.-2027 (uvor 12.1.66.1).			
					Oi 02.3.74 Broj obitelji kojima je pružena podrška kod podizanja djece u otežanim okolnostima	2500	2650		Razdjel 080 - MZO, Glava 08005 - Aktivnost A577013 Policijski utrugama za zvanstvenostionalni odgoj i strazovanje djece i madih			
2	Osobe u riziku od siromastva i socijalne isključenosti	Zdrav, aktivan i kvalitetan život	Osobe u riziku od siromastva i socijalne isključenosti Ciljna vrijednost <15%	Zaštita djece od svih oblika nasilja	Oi 02.3.75 Broj djece kojoj su povrijeđena njihova prava kaznenim djelom na štetu djeteta	4256	4200	6.875.000,00 kn	MROSP - redovna sredstva centara za socijalnu skrb MUP - Razdjel 040, Glava 04005, Ministarstvo unutarnjih poslova, aktivnost A553131 Administracija i upravljanje, redovna sredstva	NE	NE	Cilj 5, Cilj 16
					Oi 02.3.76 Broj prijavnica djece zbog vršnjačkog nasilja centrima za socijalnu skrb	1663	1600		MROSP - redovna sredstva centara za socijalnu skrb Razdjel 080 - MZO, Glava 08005 - Ministarstvo znanosti i obrazovanja Aktivnost: A577016 Prevencija nasilja i ovisnosti MUP - Razdjel 040, Glava 04005, Ministarstvo unutarnjih poslova, aktivnost A553131 Administracija i upravljanje, skupina konta 32 - materijalni rashodi			
3				Budžetovanje djece u oduživanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini	Oi 02.3.77 Broj polaznika u razvijanim specijaliziranim programima edukacija za stručnjake u odgovorno-obrazovnom sustavu o važnosti dječje participacije	0	1800	1.955.000,00 kn	A767022 Stručno usavršavanje odgovorno-obrazovnih djelatnika u sustavu osnovnog i srednjeg školstva, AZOO	NE	NE	Cilj 4, podcilj 4.7, Cilj 16, podcilj 16.7
					Oi 02.3.78 Broj skrivenih procedura za uključivanje djece u razvoj i donošenje javnih dokumenata	0	1		MROSP - Razdjel 086 - A853006 Afirmacija prava i zaštita djece i A854006 Administracija i upravljanje			
					Oi 02.3.79 Broj dječjih građanskih vijeća	40	80		MROSP - Razdjel 086, Glava 08605, A854006 Administracija i upravljanje MROSP - Razdjel 086, Glava 08660, A734190 Skrb za djecu i mladež s poteškoćama u ponašanju MROSP - Razdjel 086, Glava 08660, A734192 Skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi			
4				Sustavna potpora za djecu u digitalnom okruženju	Oi 02.3.80 Broj djece koja su educirana o medijskoj pismenosti u odgovorno-obrazovnom sustavu	0	200.000	450.000,00 kn	Razdjel 080 - MZO, Glava 08005 - Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Aktivnost: A577016 Prevencija nasilja i ovisnosti	NE	DA	Cilj 9, podcilj 9.c
					Oi 02.3.81 Broj djece izložene rizikom i uznemirujućim sadržajima u digitalnom okruženju	217	270		MUP - Razdjel 040, Glava 04005, Ministarstvo unutarnjih poslova, aktivnost A553131 Administracija i upravljanje, redovna sredstva Razdjel 080 - MZO, Glava 08005 - Ministarstvo znanosti i obrazovanja Aktivnost: A577016 Prevencija nasilja i ovisnosti			
5	Pokazatelj vremena rješavanja produljenih parničnih i trgovačkih predmeta	Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnim imovinom	Pokazatelj vremena rješavanja prvostupnijskih parničnih i trgovačkih predmeta Ciljna vrijednost: 250 dana	Učinkovito i djelotvorno pravosuđe u postupcima koji se odnose na djecu	Oi 02.3.82 Broj polaznika u razvijanim specijaliziranim programima edukacija za pravnike u obitajskim predmetima	0	100	200.000,00 kn	Razdjel 109 - MPU, Aktivnost A 629024 Stručno usavršavanje pravosudnih djelatnika i savjetnika u pravosudnim tijelima MROSP - Razdjel 086 - A7192006 Provedba nacionalnih strategija te usuglašenja stručnog rada u sustavu socijalne skrbi	NE	NE	Cilj 16, podcilj 16.3
					Oi 02.3.84 Broj djece kojima je imenovan posebni surbik u novostvorenim područnim Centrima za posebno skrbništvo	0	1200		MROSP - Razdjel 086 - A7192006 Provedba nacionalnih strategija te usuglašenja stručnog rada u sustavu socijalne skrbi			